

# Perspektiva odgajatelja o suradnji s roditeljima u projektima prije i za vrijeme pandemije bolesti COVID-19

---

**Tomičić, Marta**

**Undergraduate thesis / Završni rad**

**2022**

*Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:* **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

*Permanent link / Trajna poveznica:* <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:536423>

*Rights / Prava:* [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

*Download date / Datum preuzimanja:* **2024-12-23**



*Repository / Repozitorij:*

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)



SVEUČILIŠTE U RIJECI  
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Marta Tomičić

Perspektiva odgajatelja o suradnji s roditeljima u projektima prije i za vrijeme pandemije  
bolesti COVID-19

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2022.



SVEUČILIŠTE U RIJECI  
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI  
Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Perspektiva odgajatelja o suradnji s roditeljima u projektima prije i za vrijeme pandemije  
bolesti COVID-19

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Iskustveno učenje

Mentor: Lucija Jančec doc.dr.sc.

Student: Marta Tomičić

Matični broj: 0299013496

U Rijeci, lipanj, 2022.

## Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentoricom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

Vlastoručni potpis

Tomicić

## Zahvala

*Na početku se želim zahvaliti svojoj obitelji koji su mi uvijek bili čvrst oslonac i odskočna daska u nastojanju da ispunim svoj životni poziv. Hvala im što su iskazali veliku potporu, ljubav i strpljenje u mom životu, a posebice za vrijeme studentskih dana.*

*Svoju duboku zahvalu želim iskazati svojim curama na fakultetu uz koje sam provela mnogobrojne sate radosti i tuge te koje su me bodrile ne samo u nastojanju da odradim fakultetske obaveze, već i da se trudim biti najbolja verzija sebe. Istinsko vam hvala na svim savjetima, potpori i uspomnama. Sigurna sam da će o vama i vašoj dobroti sanjati i priželjkivati svaki mališan s kojim ustupite kontakt.*

*Htjela bih zahvaliti i svim odgajateljicama Dječjeg vrtića Đurđice koje su sudjelovale u intervjuu na odazivu, strpljenju, mudrostima i ohrabrenju da slijedim ono što volim.*

*Naposlijetku bih se htjela zahvaliti i svojoj mentorici doc. dr. sc. Luciji Jančec na ukazanom povjerenju, trudu, strpljenju i mudrosti pri pisanju završnoga rada.*

## SAŽETAK

Roditelji i odgajatelji predstavljaju dva ključna sustava uz koje se dijete razvija. Kako bi razvoj djeteta bio cjelovit i kvalitetan bitno je da se dva navedena sustava temelje na partnerstvu. Rad na projektima jedan je od načina integriranog učenja koje djetetu omogućavaju cjelovito, dubinsko i njemu oblikovano učenje.

Ovaj rad temelji se na ispitivanju perspektiva odgajatelja o suradnji s roditeljima u projektima prije i za vrijeme pandemije bolesti COVID-19. Istraživanje je provedeno s 5 ispitanica odgajateljica koji su radili prije i tijekom pandemije. U svrhu dobivanja podataka proveden je polustrukturirani intervju.

Rezultati istraživanja pokazali su kako je pandemija COVID-19 uzrokovala brojne promjene u načinu provođenja projektnog pristupa u odgojno-obrazovnom radu te da su odgajateljice morale prilagoditi način svoga rada, ali i osigurati suradničke odnose s roditeljima i drugim sudionicima.

Dobiveni rezultati tek su početni uvid u promjene o funkcioniranju odgojno-obrazovnog rada uvjetovane pandemijom te bi se daljnji tijek ovog istraživanja mogao proširiti na utjecaj istih promjena na roditelje i djecu.

Ključne riječi: djeca, pandemija COVID-19, rad na projektu, roditelji, odgajatelji

## SUMMARY

Parents and early childhood educator are the two key systems with which a child develops. In order for the child's development to be complete and of high quality, it is important that the two systems are based on partnership. Working on projects is one of the ways of integrated learning that enables the child to learn holistically, deeply and shaped for him.

This paper is based on examining educators' perspectives on working with parents in projects before and during the COVID-19 pandemic. The research was conducted with 5 respondents – early childhood educators who worked before and during the pandemic. In order to obtain data, a semi-structured interview was conducted.

The results of the research showed that the COVID-19 pandemic caused numerous changes in the way the project approach was implemented in educational work and that educators had to adjust their way of working, but also ensure collaborative relationships with parents and other participants.

The obtained results are only an initial insight into the changes in the functioning of educational work caused by the pandemic, and the further course of this research could be extended to the impact of the same changes on parents and children.

Keywords: children, COVID-19 pandemic, project approach, parents, cooperation



## SADRŽAJ

1. UVOD .....	1
2. PROJEKT U DJEČJEM VRTIĆU .....	3
2.1. Reggio koncepcija projekta .....	3
2.2. Koncepcija projekta prema autoricama L. Katz i S.C. Chard.....	5
3. SURADNJA ODGAJATELJA I RODITELJA .....	8
3.1. Razlika partnerstva i suradnje.....	9
3.2. Obilježja suradničkog odnosa.....	9
3.3. Oblici suradnje.....	10
3.4. Prepreke suradnji .....	11
4. PEDAGOŠKA DOKUMENTACIJA .....	14
5. PRIMJER DOBRE PRAKSE SUDIONIKA ISTRAŽIVANJA: FESTIVAL ZNANOSTI U RIJECI 16	
6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA .....	18
6.1. Cilj, svrha istraživanja i istraživačka pitanja .....	18
6.2. Metoda istraživanja.....	18
6.3. Uzorak .....	19
6.4. Pozicija istraživača prilikom istraživanja .....	20
6.5. Etičnost istraživanja.....	20
6.6. Rasprava i rezultati istraživanja .....	21
6.6.1. Godine staža odgajateljica.....	21
6.6.2. Motivacija za poziv odgajateljice.....	21
6.6.3. Dob i uzrast djece s kojima ispitanice rade .....	22
6.6.4. Provedba i razlozi za provedbu projektnog pristupa u vrtiću .....	22
6.6.5. Primjeri provedenih projekata sudionica.....	24
6.6.6. Posredna iskustva iz razgovora s roditeljima .....	27

6.6.7.	Najčešći oblici suradnje odgajateljica s roditeljima .....	30
6.6.8.	Primjeri izuzetno kvalitetnih suradnji s roditeljima kroz projekt.....	33
6.6.9.	Percipirane razlike u provedbi projekata prije i tijekom pandemije.....	35
6.6.10.	Pozitivni i negativni aspekti percipiranih razlika u provedbi projekata .....	38
6.7.	Zaključci iz provedenih intervjua .....	40
7.	ZAKLJUČAK .....	42
8.	LITERATURA .....	44
9.	PRILOG .....	46
9.1.	Prilog 1: Transkripti.....	46
9.2.	Prilog 2: Prikaz potvrde odobrenja.....	61

## 1. UVOD

Djeca provedu veliki dio svoga života u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Upravo je zato bitno da odgojno-obrazovno okruženje bude bogato i poticajno te da odgovara svakom djetetu pojedinačno. Znajući da djeca uče integrirano, odnosno holistički jedan od oblika integriranog učenja jest i rad na projektu. On predstavlja skup aktivnosti koji su povezani temom, a omogućuju djetetu dublje shvaćanje problematike. Sama tema projekta je fleksibilna upravo zato što prati djetetove interese te nije ograničena vremenom. U sklopu projekta djeca konstruiraju, sukonstruiraju i rekonstruiraju svoje znanje te se razvijaju na svim područjima razvoja.

Važna stavka svakog oblika odgojno-obrazovnog rada, pa tako i rada na projektima jest pedagoška dokumentacija. Njezina važnost jest neupitna, a doprinosi brojni. Pedagoška dokumentacija omogućuje odgajatelju da podupire djetetov proces učenja, osvijesti vlastiti pogled na njega te ga razumije i da uočava svoje odgojno-obrazovno djelovanje. Kao takva, pedagoška dokumentacija služi i djetetu koji se uz pomoć nje prisjeća, organizira vlastite misaone procese, uočava vrijednost spoznaja te ga motivira. Važan doprinos dokumentacije jest i ona koju ima na roditelje. Svojim obilježjima ona omogućava preispitivanje roditeljskog pogleda na dijete, osvještavanje njihovih procesa učenja i življenja te naposljetku potiče na angažiranije sudjelovanje, ne samo u institucijskom kontekstu, već i u svakodnevnom životu.

Kako bi projekt bio kvalitetan jedan od njegovih segmenta jest i suradnja s obitelji, užom i širom zajednicom. Upravo zato što je ustanova ranog odgoja i obrazovanja neodvojiva iz kulturnog konteksta, uključivanje vanjskih sudionika predstavlja bogatstvo i ljepotu rada. Osiguravanje i realiziranje suradnje, kao i svi drugi aspekti projekta, uvjetovani su promjenama u društvu. Stoga je njezino ostvarenje drugačije shvaćeno u različitim vremenskim i prostornim okolnostima. U suvremenom poimanju odgoja i obrazovanja suradnja ne samo da je poželjna, već i nužna, a njezino ispunjenje ovisi o svima koji u njoj sudjeluju.

Cilj ovoga rada bit će istražiti i analizirati suradnju odgajatelja i roditelja na projektima koja se ostvarivala prije i za vrijeme pandemije COVID-19. Kako je ova tema bliska sadašnjici te još uvijek nisu poznate brojne posljedice globalne pandemije, ovaj rad istražiti će mišljenje odgajatelja o suradnji s roditeljima, kao i omogućiti određen pogled na stvarnost ovog zanimanja, njezinih blagodati i teškoća. Koristit će se metoda intervjua

kojom će se ispitati 5 odgajatelja, a potom će se njihovi odgovori analizirati na temelju čega će i donijeti zaključci zaključci temeljem iskaza sudionika istraživanja.

## 2. PROJEKT U DJEČJEM VRTIĆU

Projekt u dječjem vrtiću, kao takav, najčešće pobuđuje asocijacije određenih skupa aktivnosti kroz koje individua ili skup djece detaljnije proučava određenu problematiku, odnosno temu. Projekt u vrtiću ima određene karakteristike koje ga oblikuju te koje su zajedničke svakom izvođenom projektu. Naime, on nije ograničen vremenom, već može trajati od nekoliko dana pa sve do nekoliko tjedana. Sama duljina ovisi o dječjem interesu za daljnje i detaljnije istraživanje teme ili o samoj prirodi teme, odnosno je li ona „dopušta“ daljnji tijek razvijanja povezanih područja. Rad na projektu pokreću djeca i/ili odgajatelj s ciljem razvijanja dječjeg cjelokupnog razvoja. Upravo zato što je rad na projektima neizbježno integrirajući, djeca razvijaju ne samo spoznajno znanje i praktične vještine, već i emocionalnu, moralnu i estetsku senzibilnost (Katić, 1999; Slunjski, 2001). Kako bi se prethodno navedeno uspjelo ostvariti potrebno je da su djeca duboko „uronjena“ u problematiku projekta, to jest da su angažirani, da promatraju, istražuju, samostalno razmišljaju, objašnjavaju, razrađuju te procjenjuju (Katić, 1999). Svrha ovakvog pristupa jest pomoći djetetu da istinski razumije vlastito bliže ili daljnje okruženje te iskustvo koje dobiva živjeti.

Najčešće se spominju dvije glavne koncepcije projekta od kojih je jedna Reggio, a druga koncepcija projekata autorica L. Katz i S. Chad (Slunjski, 2001). U nastavku će se detaljnije opisati svaka pojedinačno.

### 2.1. Reggio koncepcija projekta

Reggio pedagogija projekt smatra ključnim za stjecanjem iskustva učenja ne samo djece, već i odgajatelja. Prema autorici Slunjski (2001) Reggio odgajatelji izuzetnu bitnost vide u učenju kroz rad, zajedničkom diskutiranju, ali i u mogućnosti prisjećanja prošlih zaključaka i ideja što naposljetku smatraju najboljim načinom za shvaćanje samog učenja i onoga što se uči. Samo značenje riječi „projekt“ povezuje se s riječju „projicirati“, za razliku od planiranja koje se prema Hrvatskoj enciklopediji (2021) definira kao „izradba planova budućih akcija te koordinacija i kontrola organizacije ostvarivanja tih planova“<sup>1</sup>. Iako se ova mala promjena u

---

<sup>1</sup> Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 28.2. 2022. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48598>.

riječima čini nezamjetnom, upravo to govori o shvaćanju samog projekta i na koji način se on provodi, a osobito u kontekstu ustanova ranog odgoja. Naime, Reggio koncepcija naglašava da je projekt nemoguće unaprijed vremenski i sadržajno isplanirati, da ga nije moguće strukturirati i znati u kojem će on smjeru otići. Stoga je isključivo važno pratiti dječji interes koji je temelj daljnjem odvijanju svakog projekta. Prema autorici Miljak (1999) osnova svakog projekta je djetetov interes koji se kasnije zajednički razrađuje uz pomoć odgajatelja i prerasta u temu. Kako bi to bilo moguće važno je pomno slušati i promatrati djecu, bilježiti njihove razgovore, pitanja, zanimanja, rasprave i zapažanja. Dakako određena tema projekta nije „putokaz“ koji će striktno određivati putanju aktivnosti koja će potom dovesti do nepromjenjivog cilja, već se ono mijenja sukladno s dječjom aktivnošću i interesima. Upravo zbog toga moguće je, odnosno gotovo su uvijek prisutne promjene iznesenih prijedloga o samim razmišljanjima i hipotezama. Odgajatelj u Reggio koncepciji projekta ne iznosi rigorozne ciljeve unaprijed, niti unaprijed planira sadržaje, već ih fleksibilno postavlja kako bi se one mogle mijenjati u skladu s dječjim potrebama, sposobnostima, stavovima i interesima. Važno je naglasiti da promjene nisu dobrodošle jedino na samom početku realizacije projekata, već se one konstanto javljaju kroz cijeli tijek. Stoga je odgajateljeva uloga napraviti shemu u suradnji s djecom, umjesto plana projekta, koja će sadržavati samo početne korake i njegove pretpostavke o mogućem tijeku koje su temeljene na dječjem razgovoru (Katić, 1999; Slunjski, 2001). U ovom pristupu od velike je važnosti poticati djecu da razgovaraju o njihovom znanju i prije samog početka projekta, da zapisuju, uspoređuju i objašnjavaju vlastita stajališta. Upravo prethodno navedeno im omogućuje da tijekom procesa upoznavanja s određenim sastavnicama teme mogu uočavati vlastite promjene u razmišljanju, shvatiti da su pogreške neizostavan dio učenja ili pak dobiti pozitivnu povratnu informaciju o svojem znanju. Iz tog razloga, ali i da roditelji dobiju uvid u djetetovu djelatnost u vrtiću, ključno je voditi dokumentaciju, bilo to uz pomoć videozapisa, audiozapisa ili jednostavno putem dječjih radova. Ne smije se ni zaboraviti važna uloga dokumentacije, a to jest da odgajatelju pruži mogućnost interpretiranja dječjeg napretka i mogućeg budućeg tijeka projekta (Miljak, 1999). Autorica Miljak (1999) također naglašava da nije bitan produkt istraživanja, već sam proces kroz koji djeca i odgajatelji prolaze. Konačni produkt ne može se isplanirati, već samo projicirati što je posebice važno za razumijevanje ove koncepcije. Odgajatelj u projektima nastoji omogućiti djeci da razvijaju neovisnost, odnosno da se samostalno ili u suradnji s ostalom djecom razvijaju na svim područjima djetetova djelovanja (Slunjski, 2001). Miljak (1999) naglašava kako je jedan od značajnih aspekata rada na projektu razumjeti da nisu svi sudionici zainteresirani jednakim intenzitetom u istom trenutku za isti poticaj. Iako se to čini zdravorazumski mnogi se pitaju što činiti s djecom koja

nisu zainteresirana. Kako bi uključili i tu djecu moramo se najprije zapitati kakva je socijalna klima, je li prostorno- materijalno okruženje kvalitetno i ima li obrazovni potencijal, omogućuje li aktivno konstruiranje znanja, osigurava li autonomiju i angažiranje različitih vrsta djetetovih inteligencija, potiče li komunikaciju i suradnju, ima li dijete samostalnu mogućnost izbora aktivnosti i prostora (Slunjski, 2006). Kada odgovorimo i proučimo pitanja na odgajatelju je da donosi zaključke o mogućoj nezainteresiranosti i da eventualno mijenja one aspekte za koje smatra da ih je moguće kvalitetnije napraviti i na taj način pobuđuje dječji interes (Miljak, 1999).

## **2.2. Konceptija projekta prema autoricama L. Katz i S.C. Chard**

Unutar ove koncepcije rad na projektima smatra se da je „temeljni pristup u integriranom poučavanju djece“ (Slunjski, 2001:31). Cilj ovakvog načina rada jest dublje upoznati djecu s tematikom koja se nalazi u njihovom neposrednoj okolini. Iz toga razloga autorica Katz (1989 prema Slunjski, 2001: 32) kategorizira moguće teme projekta u 9 grupacija: teme iz svakodnevnog života djeteta (kuća, obitelj, prijevoz i slično), iz života zajednice (bolnica, trgovina, ljudi...), teme koje se bave raznim događanjima i blagdanima (maškare, Božić, Uskrs...), teme koje se odnose na proučavanje vremena (sat, kalendar, povijesni događaji) i zanimljivih mjesta (planina, ulica, obala rijeke...), prirodnih fenomena (vrijeme, voda, vjetar životinje...), općenite teme (svemir, izumi, brodovi...) te zanimljivi predmeti (knjiga, lutka...). Odabir teme ovisi o tome je li ona relevantna za trenutni život djece, postoje li materijali i oprema potrebna da se sam projekt odvije. Razliku između ovog koncepta i Reggio koncepta projekta koji je prethodno objašnjen proizlazi upravo iz odabira teme. Naime, u ovoj koncepciji djeca imaju pravo odabira teme koju će istraživati, ali dječji spontani interes nije isključivo jedini kriterij odabira kao što je u Reggio pedagogiji (Slunjski, 2001). Istražujući temu projekta djeca su u mogućnosti tražiti odgovore na svoja pitanja, postavljati hipoteze te ih provjeravati, mijenjati svoja mišljenja, razgovarati s ostalom djecom, ali i sa stručnjacima u tome području, surađivati i naposljetku evaluirati cijeli proces. Svi navedeni procesi mnogo znače za razvitak ne samo kognitivnog segmenta, već i socio-emocionalnog, govorno- jezičnog te motoričkog.

Autorica Katz (1989) podijelila je projekt na tri faze. Prva faza, faza započinjanja odnosno planiranja projekta uključuje određeni period gdje djeca i odgajatelji diskutiraju i odabiru temu. Tema mora zadovoljavati određene uvjete, odnosno ona mora biti bliska svakodnevnici djece u tom mjeri da bar nekolicina djece posjeduje određeno znanje o njoj. Na taj način djeca mogu postavljati relevantna pitanja i hipoteze o samoj problematici. Drugi uvjet jest da ona mora biti dovoljno integrirajuća da poveže različite domene poput prirodnih i društvenih znanosti, jezika

i umjetnosti. Nadalje, ona mora biti dovoljno opširna da se može proučavati najmanje tjedan dana. Slunjski (2001) navodi kako je odgajateljeva uloga u ovoj fazi poticati djecu da izmijene vlastita saznanja, što ne pomaže samo djeci, već i njemu da stvori sliku o tome što djeca zaista znaju i na koji način razmišljaju. Odgajatelj također stimulira djecu da pronalaze potrebne materijale i poticaje koje bi im omogućivali eventualno rješavanje problema vezanih uz samo temu. Nakon što je tema odabrana, slično kao i u Reggio koncepciji, odgajatelj i djeca rade shemu projekta, svojevrsnu oluju ideja u kojoj razmjenjuju vlastita iskustva vezana za odabranu temu, ali i razmišljaju o mogućim podtemama (Katz, 1994). Navedena razmišljanja, nedoumice i inicijalna pitanja se pomno zapisuju, a odgajatelj sugerira mogući smjer zajedničkog istraživanja. U ovoj etapi Slunjski (2001) naglašava kako je jedna od uloga odgajatelja promatranje djece u igri i njihovom izražavanju, bio on verbalan, likovni ili dramski. Promatrajući djecu odgajatelj cjelovitije može razumjeti dječje znanje i moguće pogrešne pretpostavke. Također, promatranje je izrazito bitno i tijekom kasnijih faza jer omogućava odgajatelju, ali i djeci da osvijeste razinu znanja na početku, tijekom i na kraju bavljenja problematikom. Osim navedenog, Slunjski (2001) navodi kako je u ovoj fazi potrebno i uključivanje roditelja na način da razgovaraju o temi sa svojom djecom izvan odgojno-obrazovne institucije, u svome domu. U drugoj fazi, fazi terenskog rada kako ga zove autorica Chad (1992, prema Katz 1994) odgajatelj analizira informacije povezane uz temu, proučava podatke, i istražuje eventualne objekte i mjesta. Nakon početnog istraživanja odgajatelja, dolazi se do glavnog dijela cijelog projekta, a to je dječje istraživanje, pretpostavljanje, diskutiranje, konstruiranje postojećih znanja s novo stečenim te razumijevanje problematike. Slično navodi i Slunjski (2001) koja ukazuje na to da djeca u ovoj fazi i preispituju i prepravljaju svoje početne pogreške i to ne samo individualno nego u suradnji s ostalim sudionicima projekta, bilo to djeca, odgajatelji, vanjski suradnik ili roditelj. Odgajatelj osim što promatra, on i izabire različite aktivnosti koje će poticati djecu na dublje razmišljanje o problematici, ali i one koje omogućuju djeci izravno stjecanje iskustva. Ne smijemo zanemariti ni ulogu odgajatelja motivatora, odnosno poticatelja koji raspravlja s djecom o dobivenim rezultatima, potiče ih na razmišljanje i razumijevanje uzročno- posljedičnih veza te daljnje postavljanje pitanja i hipoteza. Sve navedeno potiče da se odvija kroz međusobnu suradnju djece i tako „jača“ na socio-emocionalnom razvoju. U ovoj fazi se podupire djecu da vrednuju svoja postignuća kako bi jačali sliku o sebi i svojim sposobnostima na čemu se pojačano radi u zadnjoj, sljedećoj fazi. Treća faza, faza kulminiranja i opisa događanja kako ga je imenovala autorica Chad (1992, prema Katz, 1994) uključuje predstavljanje rezultata istraživanja, diskutiranja, razgovora i zaključaka. Istu fazu, autorica Slunjski (2001) naziva fazom refleksije i evaluacije te ju pomnije



opisuje. Naime, ova faza sadrži interpretaciju samog procesa projekta i učenja djeteta. Kako bi se dao rezime svega naučenog, djecu se potiče da raznovrsnim aktivnostima utjelove što se sve na projektu radilo. Nerijetki su i grupni sastanci na kojima sudjeluju roditelji koji se upućuju u djetetova nova znanja, kako se došlo do njih i kako ih mogu upotrijebiti. Navedeno služi kao svojevrsna refleksija koja je, po autorici Katz, nužnost. Katz (1994, prema Slunjski, 2001) navodi kako refleksija ima tri vodeće prednosti. Jedna od njih je da djeca kolektivnim prisjećanjem rada na projektu izmjenjuju vlastite doživljaje što u njima pobuđuje osjećaj bliskosti i zajedništva. Sljedeća prednost refleksije jest da djeca razvijaju interes za buduće istraživanje i moguće teme. Zadnja, ali i ne najmanje bitna jest da djeca refleksijom dobiju povratnu informaciju o svojem intelektualnom, ali i drugom napretku na način da uspoređuju svoje početno znanje, tijekom projekta i krajnje znanje. Osim toga bitno je da djeca spoznaju svoje mogućnosti, stalno rastuće kompetencije i njihov doprinos kolektivnom postignuću.

### 3. SURADNJA ODGAJATELJA I RODITELJA

Percepcija roditelja i uvjerenja odgajatelja o uključenosti roditelja u odgojno- obrazovni proces mijenjao se u skladu s promjenama u društvu tijekom povijesti, odnosno s promjenama koje su zahvatile područje odgoja i obrazovanja. Stoga su društvene promjene poput drugačijeg pogleda na dijete, njegovog procesa učenja i življenja, uloge ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, ali i obiteljske kulture na dijete, kauzalno utjecale na samo shvaćanje roditeljske uključenosti (Ljubetić, 2014). Shvaćanje i pogledi na dijete uvjetovali su da se pridaje veća pozornost i važnost uključenosti roditelja u odgojno- obrazovni proces. S obzirom da se veći naglasak stavlja na uključenost roditelja u odgojno- obrazovni proces, posljedično isto utječe i na stvaranje novih odnosa između odgajatelja i roditelja. U različitoj literaturi se navodi nekoliko oblika odnosa između odgajatelja i roditelja među kojima su suradnja, partnerstvo, uključenost, angažiranost i podrška roditeljima. Iako navedeni pojmovi nisu istoznačnice, svi zajednički opisuju odnos između obitelji i odgojno- obrazovnih institucija te se međusobno nadopunjuju (Višnjić Jevtić, 2018).

Autorica Višnjić Jevtić (2018: 86) navodi kako suradnja podrazumijeva „odnos između dvije ili više zainteresiranih strana“, što se u ovom slučaju odnosi na roditelje i odgajatelje. Kvaliteta, odnosno karakteristike ovog oblika odnosa variraju od vrtića do vrtića te ovisi o samim sudionicima, njihovim individualnim razlikama u karakteru i iskustvu te o ustanovi koju pohađa dijete. U određenim vrtićima suradnja je svedena na puki minimum gdje su roditelji samo promatrači odgojno-obrazovnog procesa, dok u nekima oni preuzimaju aktivnu ulogu (Bajčić, 2001). Kako će odnos izgledati uvelike ovisi o prijašnje navedenim karakteristikama. Naime, suradnja kao takva je dvosmjernan proces, u kojima odgajatelji i roditelji zajednički djeluju kako bi ostvarili željeni cilj. Taj odnos mora biti bogat međusobnim poštovanjem, povjerenjem, osjećajem sigurnosti i imati kvalitete otvorene komunikacije. Osim odgajateljskih i roditeljskih karakteristika te njihov odnos, na suradnju djeluje i klima odgojno- obrazovne institucije. Ukoliko kultura ustanove podržava uključivanje roditelja u odgojno- obrazovni proces te promovira kontinuirana poboljšanja u praksi, lakše će biti ostvariti suradnju koja odlikuje kvalitetom (Višnjić Jevtić, 2018). Kao dokaz važnosti suradnje u odgojno-obrazovnom procesu jest i dokument *Priručnik za samovrednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* (2012) u kojemu se među ostalom govori i o suradničkoj kulturi u ustanovi za rani odgoj. Unutar dokumenta navodi se kako je kvalitetna ustanova ona koja u svojim temeljima počiva na suradnji. Upravo zato što jedan kompetentan odgajatelj ne čini ustanovu kvalitetnom,

u obzir se mora sagledati i rad ostalih odgajatelja, odnosno njihovo međusobno djelovanje koji naposljetku doprinosi stvaranju suradničkog okruženja. U istom dokumentu navodi se kako je moguće jedino u suradničkoj kulturi promišljati i planirati svoj odgojno- obrazovni rad, kao i razumjeti vlastito djelovanje, isto evaluirati i dolaziti do spoznaja koji ga unaprjeđuju. Ova kultura podrazumijeva uključenost i rast svih djelatnika ustanove, a ne samo onih koji su motivirani ili izravno uključeni u rad s djecom. Upravo razvoj suradničkih odnosa, odnosno jačanje međusobnog povjerenja, poštovanja i razvijanje dvosmjerne komunikacije među svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa, naposljetku vodi k izgradnji kvalitete ustanove, a time se utječe i na dobrobit svakog djeteta koji u ustanovi boravi.

### **3.1. Razlika partnerstva i suradnje**

Iako suradnja nije najpoželjniji oblik suradničkih odnosa, već se umjesto nje smatra partnerstvo, ono je rijetko prisutno i teško ostvarivo unutar odgojno- obrazovnih institucija. Naime, partnerstvo se odnosi na izravno uključivanje roditelja u planiranje, promišljanje i evaluaciju odgojno-obrazovnog procesa, gdje se na obje strane gleda kao na svojevrsne stručnjake; na roditelje kao stručnjake u odgoju i razumijevanju svoga djeteta, a na odgajatelja kao na stručnjake u profesionalnom zvanju (Hornby, 2011 prema Višnjić Jevtić, 2018; Antulić Majcen, Pribela-Hodap, 2017). Ljubetić (2014) naglašava da partnerstvo i suradnja nikako ne može biti istoznačnica, iako se prema rječniku navedeno može tvrditi. Autorica smatra kako pojam suradnje ne uključuje važne aspekte partnerstva koji su neisključivi za njegovo razumijevanje poput kvalitetnog i kontinuiranog odnosa, jasno definiranog cilja, konteksta te ostalih važnih preduvjeta za ostvarivanje partnerskog odnosa. Važnim smatra naglasiti kako se suradnički odnosi baziraju na hijerarhiji odnosa, od kojih je ustanova na samome vrhu što zapravo tumači podređenost ostalih sudionika odgojno-obrazovnog procesa. Isto odražava neravnopravnost svih članova koji sudjeluju u odgojno-obrazovnom procesu što u konačnici rezultira neostvarivanju dobrobiti svakog pojedinog djeteta. Upravo navedeno suprotno je temeljima partnerstva kojima se teži.

### **3.2. Obilježja suradničkog odnosa**

Obilježja suradničkih obilježja između roditelja i odgajatelja značajno se razlikuju ovisno o kulturi unutar koje je ustanova smještena kao i o sudionicima, odnosno njihovim karakteristikama. Autorica Višnjić Jevtić (2018) proučavajući suvremenu literaturu razlikuje sljedeća obilježja: dvosmjerna komunikacija, uzajamna podrška, zajedničko odlučivanje i zajedničko poticanje razvoja i učenja djece. Kao u svakom odnosu, pa i u ovom temelj

predstavlja dvosmjerna komunikacija koja omogućava dvosmjerno informiranje, razmjena savjeta, dogovaranje i razmjenjivanje iskustva, a sve u cilju najboljeg interesa za dijete (Kanjić, Boneta, 2012). Upravo dvosmjerna komunikacija, odnosno kvalitetne interakcije prvi su korak u formiranju ustanova, koje počivaju na tradicionalnim sustavima čiji je cilj puko zadovoljavanje dječjih potreba, u ustanove koje uče i slijede kurikulum shvaćen kao transformaciju znanja (Ljubetić, 2009; Slunjski, 2006). Ukoliko govorimo o podršci, ona predstavlja uzajamno djelovanje odgajatelja i roditelja u davanju potpore jedni drugima. No, najčešće je zapravo riječ o jednosmjernoj podršci, odnosno podršci odgajatelja roditeljima u izazovima roditeljstva i razvijanju vlastitih kompetencija. Kako bi suradnja bila kvalitetna trebalo bi ipak odgovornost i obaveze biti ravnopravno podijeljene između svih sudionika. Kada govorimo o zajedničkom odlučivanju ono je češće prilikom primarnog i sekundarnog obrazovanja putem vijeća roditelja, razrednih vijeća i drugih upravljačkih tijela odgojno-obrazovne ustanove, no u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kao takav nije dovoljno integriran. Iako autorica Višnjić Jevtić (2018) među obilježjima suradničkih odnosa navodi zajedničko učenje koje najčešće podrazumijeva uključivanje roditelja u oblikovanje kurikuluma, autorica Ljubetić (2014) to smatra već partnerstvom, a ne suradnjom.

### **3.3. Oblici suradnje**

Suradnički odnosi između odgajatelja i roditelja odvijaju se u raznolikim aktivnostima koji su produkt kulture ustanove i zakonskih obveza. Iako je zakonom, preciznije rečeno Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015), kurikulumom svakog pojedinog vrtića i Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju (2019) propisano ostvarivanje suradničkih odnosa između odgajatelja i obitelji nigdje nije striktno opisano kojim bi se načinom to trebalo ostvariti. Stoga je svakoj pojedinoj ustanovi ranog i predškolskog obrazovanja omogućena sloboda u kreiranju vlastitih oblika suradnje. Autorica Višnjić Jevtić (2018) dijeli oblike suradnje na temelju angažiranosti roditelja, odnosno je li njihova uloga pasivna ili aktivna. Imajući navedeno na umu, aktivnosti u kojima roditelji ostvaruju pasivnu ulogu su sljedeći.: pisana komunikacija, obavijesti, glasila, pisma, dnevници, izvještaji o napretku, roditelji sastanci, radionice za roditelje, individualni razgovori s roditeljima, razgovori prilikom dolaska ili odlaska, dani otvorenih vrata. Aktivnosti u kojima roditelji ostvaruju aktivnu ulogu su: komunikacija uz pomoć suvremene tehnologije, e-portfolio, elektronička pošta, SMS, mobilne aplikacije, društvene mreže, mrežne stranice, druženja djece i odraslih, boravak roditelja u odgojnoj skupini, posjete domovima djece, sudjelovanje u tvorbi kurikuluma, sudjelovanje u radu upravljačkih tijela. Iako ova autorica navodi određene

aktivnosti poput sudjelovanja u tvorbi kurikuluma kao oblik suradnje, drugi autori, specifično autorica Ljubetić (2001, prema Kanjić, Boneta 2012) te aktivnosti navodi kao oblik partnerstva. Prema navedenoj autorici, suradnja i partnerstvo se kategoriziraju kroz 4 razine. Prva razina podrazumijeva površan i formalno oblikovan odnos u kojemu roditelji imaju pasivnu ulogu, zatim druga razina u kojoj roditeljska i odgajateljska uključenost ne ostavlja značajniji i dublji trag na njih, treća razina u kojoj se njihov odnos temelji na međusobnom poštovanju, uvažavanju i ravnopravnosti te zadnja, najviša razina u kojima roditelji sudjeluju u stvaranju vrtićkog kurikuluma.

**Tablica 1. Oblici suradnje obitelji i dječjeg vrtića**

RAZINE PARTNERSTVA OBITELJI I VRTIĆA	OBLICI SURADNJE OBITELJI I DJEČJEG VRTIĆA
1. RAZINA	<p>Informativni roditeljski sastanci</p> <p>Redovite obavijesti i poruke na oglasnoj ploči za roditelje</p>
2. RAZINA	<p>Kreativne radionice za roditelje</p> <p>Roditeljski sastanci na teme o odgoju i obrazovanju djece</p> <p>Pomaganje odgajateljima oko provođenja posjeta i izleta</p>
3. RAZINA	<p>Individualni razgovori (konzultacije) roditelja i odgajatelja</p> <p>Edukativne igraonice za djecu i roditelje</p>
4. RAZINA	<p>Volontiranje roditelja u skupini</p> <p>Obiteljski izleti</p> <p>Posjet djetetovom domu ili mjestu rada člana obitelji</p>

Izvor: Kanjić, S. i Boneta, Ž. (2012). Videnje partnerstva obitelji i vrtića očima roditelja. *Dijete, vrtić, obitelj*, 18 (70), 8-10. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/123763>

Autorice Visković i Višnjic Jevtić (2017) navode kako pojedina istraživanja (Hornby, 2000; Murray, McTarland-Piazza, i Harrison, 2015) dokazuju kako nemaju svi roditelji istu razinu potrebe u uključivanje u različitim oblicima suradnje. Stoga se preporuča da odgajatelj bude fleksibilan i da raspolaže različitim i mnogim oblicima suradnje s kojima će omogućiti veći izbor roditeljima u odabiru aktivnosti u kojima želi sudjelovati, a tim načinom i veću uključenost u život svoga djeteta izvan okvira obiteljskog doma.

### 3.4. Prepreke suradnji

Suradnja, kako je već prijašnje navedeno jest odnos između dvije ili više osoba što podrazumijeva i uzajaman utjecaj na njezine sudionike. Upravo zato što je suradnja neodvojiva

od društvenih i kulturalnih okolnosti, njihove promjene su posljedično povezane i s promjenama u suradnji. Određene okolnosti pozitivne su na razvitak i kvalitetu suradnje, dok druge prouzrokuju izazove. Granata, Mejri i Rizi (2016, prema Višnjić Jevtić, 2018) kategoriziraju tri vrste čimbenika koji stvaraju izazove u ostvarivanju suradničkih odnosa. Prvi čimbenici se odnose na strukturu, odnosno na vrijeme i modalitete suradnje. Unutar ove kategorije možemo problemom smatrati vremenska ograničenja odnosno neodazivanje roditelja ili pak premalo odvojenog vremena odgajatelja za komunikaciju s roditeljima. Druga skupina čimbenika jesu kulturni čimbenici koji se odnose na obiteljski kulturu i kulturu odgojno-obrazovne ustanove. Pod ovom kategorijom podrazumijeva se društveno shvaćene uloge odgajatelja i roditelja. Naime, u nekim kulturama postoje strogo odvojene uloge roditelja i odgajatelja gdje se međusobno odgajatelj ne miješa u obiteljsko funkcioniranje, a roditelje u odgajateljevo profesionalno djelovanje (Blandul, 2012, Kultti i Pramling Samuelsson, 2016 prema Višnjić Jevtić, 2018). Također, različite kulture različito shvaćaju pojam suradnja te zbog toga neki promatraju samo kroz niže razine, odnosno kroz površno informiranje o djetetu toga dana. Treću i posljednju kategoriju predstavljaju interpersonalni čimbenici koji obuhvaćaju predrasude i stereotipe koji sudionici imaju prema obiteljskoj kulturi i podrijetlu. Ova kategorija odnosi se na nedovoljno cijenjenje roditeljske uloge i znanje u odgojno-obrazovnom procesu, čime se naposljetku stvaraju i stereotipi vezani uz roditeljsku ulogu. Osim navedenog, ova kategorizacija pokriva i emocije koje se javljaju između sudionika kao što su ljutnja, nepovjerenje i strah. Na navedene emocije uvelike utječu prošla negativna iskustva koja se u budućim interakcijama mogu formirati u obliku otpora prilikom stvaranja suradničkih odnosa (Rockwell, Andre i Hawley, 2010, Spratt, 2011, Gestwicki 2016, prema Višnjić Jevtić, 2018). Osim nabrojanih zapreka jest i osobnost sudionika. Primjerice, veliku ulogu u oblikovanju suradnje ima introvertiranost i ekstrovertiranost njihovih članova, pa tako možemo pretpostaviti da će introvertirane osobe imati teškoće ostvariti otvorenu interakciju, dok ekstrovertirane osobe stvoriti odnos koji podrazumijeva jednaku uključenost i ravnopravnost. Osim ovih osobina, važno jest i sposobnost rješavanja konfliktnih situacija. Osobe koje su sklonije izbjegavati konflikt, vjerojatno će se iz njega povlačiti što posljedično dovodi do izostanka suradnje. Nastavno, postoje odgajatelji i roditelji koji ne vide dobrobiti u suradničkim odnosima te se ne žele uključivati što nije razlog da oni ostanu takvi, već ih se treba motivirati kako bi dobili bolju sliku o suradnji kao jednoj od temeljnih procesa odgojno-obrazovnog rada. Autorica Ljubetić (2009) također se osvrnula na mnoge moguće izazove u ostvarivanju suradničkih odnosa među odgajateljima i roditeljima. Ona navodi kako iako su obje strane usmjerene na osiguravanje najveće djetetove dobrobiti, one često nisu usklađene što rezultira

nemogućnosti ostvarivanja zajedničkog cilja. Pa tako autorica navodi kako su mogući razlozi neostvarivanju suradnje nedovoljna osviještenost njezine dobrobiti i nerazumijevanje što ona sve podrazumijeva, nepotpuno razumijevanje vlastite uloge i zadaće unutar odnosa, nedostatne informiranosti roditelja o načinima uključenosti i njihovoj ulozi u životu vlastita djeteta. Osim navedenog, navodi se i nedovoljno razvijene praktične vještine odgajatelja kao što jest vještina komunikacije koja podrazumijeva rješavanja sukoba, fleksibilnost u načinima komunikacije i slično. Prepreke koje se javljaju u suradničkim odnosima dio su svakodnevnice te njihovo negiranje ne dovodi do rješenja istih. Upravo zbog toga je potrebno prepoznavati čimbenike koji negativno utječu na stvaranje kvalitetnih odnosa te ih zajednički pokušati prevazići (Višnjić Jevtić, 2018).

## 4. PEDAGOŠKA DOKUMENTACIJA

Pedagoška dokumentacija kao takva također se mijenjala kroz promijene koje su se događale u razumijevanju odgojno-obrazovnog procesa. Kao takva ona više nema funkciju pukog propisivanja cilja koji bi se trebao postići, već je ona doživjela evoluirajući proces. Stoga se pedagoška dokumentacija u suvremenom shvaćaju odgoja i obrazovanja, a time i djeteta odražava u boljem razumijevanju djeteta, njegovom procesu učenja, odnosno konstrukciji, rekonstrukciji i sukonstrukciji znanja. Riječ je zapravo o indirektnoj potpori dječjeg procesa učenja i življenja. Svrha odgajatelja u vođenju pedagoške dokumentacije jest pružiti podršku djetetovom procesu učenja, razumijevanju samog djeteta kao i osvještavanju vlastitoga rada. Upravo zato što je svako dijete individualno, odgajateljeva je zadaća da pažljivo prati i promatra svako pojedino dijete, da ga sluša, a ne samo čuje, kako bi ga što bolje razumio. Shodno navedenom, odgajateljsko razumijevanje djeteta okosnica je za osiguravanje najbolje potpore k maksimalnoj ispunjenosti djetetovih interesa, potreba i prava (Slunjski, 2020).

Kako ovaj rad obuhvaća segment projekta, odnosno suradnje odgajatelja i roditelja u projektima, istaknut će se aspekt pedagoške dokumentacije u funkciji informiranja roditelja o kojemu piše autorica Slunjski (2020). Ona navodi kako pedagoška dokumentacija vidljivim čini proces i napredak djetetovog učenja koji naposljetku rezultiraju preispitivanjem i redefiniranjem postojećih stavova roditelja o vlastitom djetetu. Ne samo da dokumentacija može imati pozitivan učinak na roditeljsko shvaćanje djeteta kao cjelovitog bića, već oni uz pomoć iste mogu vidjeti i kvalitetu vrtića i njihovih zaposlenika. Na isto se referiraju i autorice Somolanji Tokić i Vukašinoić (2020) koje navode da je za partnerstvo odgajatelja i roditelja potrebna edukacijska transparentnost, zajednička slika o djetetu i dijeljenju odgovornosti što se može postići pedagoškom dokumentacijom. Na taj način može se postići kolektivna refleksija kroz dijalog, raspravu, interpretaciju koja je ključna kako bi pedagoška dokumentacija imala smisla za sve sudionike odgojno-obrazovnog procesa. Upravo zato što dokumentacija vizualno omogućuje praćenje odgojno-obrazovnog procesa postiže se i poveznica u razmjeni iskustva i informacija odgajatelja s drugim sudionicima u odgoju i obrazovanju što u konačnici doprinosi većoj vidljivosti i boljem razumijevanju vrtića kao ključne ustanove u široj zajednici.

Osim pedagoške dokumentacije koja služi kao alat za informiranje roditelja i šire zajednice o odgojno-obrazovnom procesu, pedagoška dokumentacija veliku ulogu ima i u projektima, odnosno u promjeni odgajateljevog pogleda na dijete, ali i dječjeg pogleda na sebe i drugu



djecu. Autorica Slunjski (2020) navodi kako dokumentacija omogućuje svojevrsno osnaživanje u aktivnom sudjelovanju djece u različitim aktivnostima koje imaju priliku iskusiti, ali i odlučivati, mijenjati sam tijekom istih te ih naposljetku razvijati. Dokumentacijom odgajatelj pokazuje djeci da su oni samostalni, sposobni i da mogu sami istraživati teme koje ih zanimaju što dovodi do razumijevanja vlastitih misaonih procesa. Iste dobrobiti mogu se primijeniti i na odgajatelja koji vizualno mogu procjenjivati svoje eksplicitne i implicitne teorije odgoja, odnosno jesu li oni osigurali potrebnu podršku dječjim interesima i učenju. Time se omogućava ravnopravno sudjelovanje i djeteta i odgajatelja koji uzajamno utječu jedni na druge, kritički preispituju vlastito djelovanje i naposljetku kreiraju okruženje koje će omogućivati daljnji napredak. Jedna od bitnih uloga dokumentacije jest što odgajatelji pružaju mogućnosti da potiče metakognitivne sposobnosti djece. Vujčić i Petrić (2021) tako navode kako, ukoliko je ona izložena na vidljivom i stalno dostupnom mjestu, omogućava djeci da se prisjete svojih početnih hipoteza i zamisli što dovodi do osvještavanja vlastitog tijeka razmišljanja i učenja. Osim navedenog autori tvrde kako dokumentacija nema svrhu u pukom prikupljanju dokumenata, već ona dopušta „bolje poznavanje odnosa djece i odraslih, kao i načina kako se odrasli mogu približiti djeci“. (Vujčić i sur., 2017:21). Dokumentacija kao takva nije samo proces kojima se omogućava praćenje i poticanje učenja djece, već i odraslih što rezultira promjenom odnosa učenja i poučavanja (Rinaldi, 2006, prema Vujčić i Petrić, 2021).

## 5. PRIMJER DOBRE PRAKSE SUDIONIKA ISTRAŽIVANJA: FESTIVAL ZNANOSTI U RIJECI

Prilikom intervjuiranja ispitanika, nekoliko odgovajateljica referiralo se na Festival znanosti u kojemu su djeca sudjelovala i razvijala projekt. Upravo zbog navedenog, u nastavku su navedene opće informacije o spomenutom Festivalu koje omogućavaju bolji uvid u funkcioniranje istog. Festival znanosti manifestacija je koja se održava od 2003. godine u svrhu informiranja i educiranja javnosti o aktivnostima i podacima dobivenih u znanosti kao i poboljšati percepciju javnosti o znanstvenicima, ali i motivirati mlade da se u budućnosti bave ovom profesijom i da stječu nova znanja. Festival znanosti svoj prvotan cilj vidi u poticanju i čežnji urođene znatiželje za stjecanjem novih znanja koja je prisutna u svim dobima života zbog čega je otvorena za sve dobne skupine. Organizatori ove manifestacije su Sveučilišta u Splitu, Zagrebu, Rijeci, Zadru i Osijeku u suradnji s Tehničkim muzejom Nikola Tesla i British Councilom, a pod visokim pokroviteljstvom Ministarstva znanosti i obrazovanja. Gradovi u kojima se održava Festival znanosti su sljedeći: Benkovac, Bibinje, Bjelovar, Čabar, Dubrovnik, Đakovo, Gospić, Gračac, Hvar, Jelsa, Karlovac, Knin, Koprivnica, Krapina, Lastovo, Lošinj, Našice, Ogulin, Opatija, Osijek, Pag, Pazin, Požega, Pula, Rab, Rijeka, Rovinj, Samobor, Slavonski Brod, Split, Šibenik, Topusko, Varaždin, Velika Gorica, Vukovar, Vinkovci, Zadar i Zagreb.<sup>2</sup>Ova manifestacija popularna je iz više razloga, a jedan od njih jest što se na određenu temu Festivala nudi širok raspon različitih radionica, predavanja, izložba, predstava i ostalih organiziranih aktivnosti na kojima se znanost pokušava prikazati na svima razumljiv, poučan i zabavan način. Riječki festival znanosti ističe se po velikom broju sadržaja na različitim lokalitetima na kojima je moguće prisustvovati u organiziranim aktivnostima. Osobit značaj Festivala znanosti jest što omogućuje mladima i djeci da aktivno uče, a time se i populariziraju prirodne znanosti.<sup>3</sup>Festival znanosti u Rijeci organizira udruga Zlatni rez Rijeka uz brojne suorganizatore među kojima se ističe i Prirodoslovni muzej, Akademsko astronomsko društvo – Rijeka, Društvo matematičara i fizičara, Udruga za razvoj visokoga školstva Universitas te brojni drugi. Ova manifestacija je pod visokim vodstvom, već spomenutog Sveučilišta u Rijeci, ali i grada Rijeke i Primorsko-goranske županije. Svake godine nacionalna

---

<sup>2</sup> Festival znanosti. Pribavljeno 11.6.2022. s <https://www.festivalznanosti.hr/2022/>

<sup>3</sup> Grad Rijeka. Festival znanosti. Pribavljeno 11.6.2022. s <https://www.rijeka.hr teme-za-gradane/obitelj-i-drustvena-skrb/djeca-i-mladi/slobodno-vrijeme-mladih/manifestacije-za-djecu-i-mlade/festival-znanosti/>

manifestacija održava se u trajanju od tjedan dana, a prigodna je za sve dobne skupine. Ove godine, 2022., u Rijeci se održavao 20. po redu Festival znanosti i glavnom temom „Života“ koji se organizirao i u ostalih 20-ak gradova u Republici Hrvatskoj. Ovogodišnja manifestacija koja je održana između 2. i 7. svibnja sadržavala je preko 200 događanja na 25 različitih lokaliteta. Javna predavanja moguće je bilo pratiti i preko Youtube platforme, odnosno kanala Festivala znanosti. U sklopu Festivala znanosti manifestacija *Vrtići za vrtiće* okupila je 10-ak vrtićkih odgojnih skupina koje su svoje radove predstavljali u Prirodoslovnom muzeju u Rijeci.<sup>4</sup> Ulaz na sve manifestacije Festivala znanosti bio je slobodan te se nalazio i infošand na Korzu između 27. travnja i 7. svibnja od 10:00 do 16:00 sati. Organizacijski odbor u Rijeci činile su Vedrana Mikulić Crnković, izv. Prof. dr. sc. na Sveučilištu u Rijeci i doc. dr. sc. Ivana Poljančić Beljan, također na Sveučilištu u Rijeci.<sup>5</sup>

---

<sup>4</sup> Dječja kuća. (2022., 27.04.) Festival znanosti 2022. i u Dječjoj kući: jer znanost od malih nogu je bolja budućnost za sve nas. Pribavljeno 11.6.2022. s <https://djecjakuca.hr/festival-znanosti-2022-i-u-djecjoj-kuci-je-znanost-od-malih-nogu-je-bolja-buducnost-za-sve-nas/>

<sup>5</sup> Festival znanosti. Pribavljeno 11.6.2022. s <https://www.festivalznanosti.hr/2022/>

## 6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

### 6.1. Cilj, svrha istraživanja i istraživačka pitanja

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi iskustva, mišljenja i stavove odgajatelja u različitim vrtićima u provođenju projekata. Naglasak je stavljen na suradnju odgajatelja i roditelja i izazove s kojima su se susreli usred pandemije virusa COVID- 19.

Svrha ovog istraživanja jest iz prikupljenih podataka dobiti uvid u trenutnu situaciju u dječjim vrtićima kako bi se osiguralo dublje razumijevanje izazova uzrokovane pandemijom COVID-19 s kojima se odgajatelji susreću. Prethodno navedeni izazovi odnose se na suradnju odgajatelj- roditelj u projektima.

Kako bi se ostvarila svrha istraživanja, postavljena su sljedeća istraživačka pitanja.

1. Ispitati prepreke s kojima su se susreli odgajatelji u provođenju projekta tijekom pandemije COVID-19.
2. Utvrditi stavove odgajatelja o kvaliteti projekta prije i tijekom pandemije COVID-19.
3. Analizirati suradnju odgajatelja i roditelja u projektima prije i tijekom pandemije COVID- 19.

### 6.2. Metoda istraživanja

Za potrebe istraživanja korištena je kvalitativna metoda intervjua. Kako bi se prikupili podatci korišten je polustrukturirani intervju s odgajateljima koji rade u odgojno-obrazovnoj instituciji najmanje tri godine, odnosno prije i tijekom pandemije COVID-19. Ispitano je 5 odgajatelja tijekom mjeseca svibnja 2022. godine, točnije između 16. i 25. svibnja. Iako je planirano vrijeme intervjua bilo između 30 i 40 minuta ovisno o angažiranosti ispitanika, ispostavilo se da je svaki intervju u prosjeku trajao 15 minuta. Intervju je vođen putem određenih online platforma ovisno o preferenciji ispitanika ili uživo. Od pet ispitanika 2 je odlučilo intervju provesti preko platforme Zoom, dok je ostatak proveden uživo, odnosno na lokacijama koje su odgovarale ispitanicima. Intervju je sniman mobilnim uređajem u svrhu lakšeg transkribiranja.

Pod pojmom intervju misli se na anketu u širem smislu koju određuje karakteristika usmenog prikupljanja podataka (Vujević, 2006: 124, prema Matijević, Bilić, Opić, 2016). Postoje tri vrste intervjua s obzirom na način prikupljanja podataka. Razlikujemo strukturiran, polustrukturiran i slobodan intervju. Osim navedenih oblika intervjua, razlikujemo i individualne i grupne. S

obzirom na vrstu intervjua koji je korišten u ovom istraživanju, definirati će se polustrukturirani i individualni. Polustrukturiran intervju podrazumijeva da je anketar unaprijed odredio okvirna pitanja, no da ne zapisuje samo odgovore na njih, već i ostale stavove, mišljenja i zapažanja ispitanika (Matijević i suradnici, 2016). Autor Denscombe (2007) navodi kako je individualan intervju najčešći oblik intervjua koji anketari koriste. Individualni intervju, kako mu sam naziv određuje, odnosi se na intervju koji uključuje ispitanika i istraživača. Razlog popularnosti ove vrste intervjua može se pronaći u više razloga. Neki od tih razloga su lakši dogovor oko termina, izraženi stavovi i iskustva samo jedne osobe što olakšava istraživaču da razumije specifičnost odgovora svake pojedine osobe te ga je lakše kontrolirati. Još jedan od oblika klasifikacije intervjua koji je proveden u ovom završnom radu jest i standardizirani intervju s pitanjima otvorenog tipa. Autori Cohen, Manion i Morrison (2007) ovom tipu intervjua pripisali su određene značajke. Naime, navedeni autori navode kako je unaprijed određen točan način i slijed postavljanja pitanja, odnosno da se svim sudionicima pitanja postavljaju istim redoslijedom. Ovaj način pruža lakšu mogućnost usporedbe samih odgovora, a s time na umu i olakšava organiziranje i analizu podataka. No, prednost ovog tipa intervjua može se pronaći i u tome što za svaku osobu postoje potpuni podaci o temi intervjua te ukoliko ima više intervjua njihova se pristranost smanjuje, a time i dobivaju točniji, odnosno objektivniji rezultati. Nedostatak ovog intervjua, navode autori jest u slaboj fleksibilnosti u povezivanju intervjua i ispitanih osoba i njihovih okolnosti. Također, ovaj način može reducirati i ograničiti prirodnost i vjerodostojnost pitanja i odgovora.

### **6.3. Uzorak**

Za svrhu ovog istraživanja korišten je uzorak prikupljen metodom snježne grude.

Tehniku snježne grude, navodi Milas (2009), koristimo kada je potrebno pronaći malu, ali po nečemu specifičnu skupinu populacije. Uporaba ovakve tehnike temelji se na odabiru prvobitnih ispitanika koji odgovaraju značajkama koje su nam potrebne te oni nadalje informiraju ispitača o drugim ispitanicima koji bi odgovarali potrebnim kriterijima. Ova tehnika omogućava uvid u određene skupine ljudi koji su specifični po nekoj potrebnoj karakteristici.

Na početku je ispunjen obrazac s potrebnim informacijama koji je poslan ravnateljici PPO Đurđice, odnosno CPO More. Potom je ravnatelj poslao informacije pedagogu dječjeg vrtića koji je informirao odgajatelje o provedbi istraživanja. Petero odgajatelja koji su htjeli sudjelovati zatim su se javili pedagogu koji je prosljedio njihove e-mail adrese pristupnici

završnog rada kako bi ih kontaktirala. Nakon što ih je pristupnica informirala o sadržaju intervjua kao i o anonimnosti, jedan odgajatelj je odustao zbog zauzetosti drugim obavezama. Potom je pedagog pronašao još jednog odgajatelja koji je bio voljan pristupiti istraživanju. Dvije odgajateljice koje su sudjelovale u istraživanju imaju 16 godina radnog iskustva, a ostale imaju 31, 8 i 7 godina. Odgajateljica koja ima 31 godinu radnog staža radi u mješovitoj odgojnoj skupini gdje djeca imaju između 3 i 7 godina, jedna od odgajateljica koja ima 16 godina radnog iskustva radi u mlađoj jasličkoj skupini gdje djeca imaju do 2 godine, a druga u skupini gdje djeca imaju između 3 i 6 godina, odgajateljica s 8 godina radnog staža radi u skupini s djecom između 5 i 7 godina te odgajateljica s 7 godina radnog iskustva radi u skupini gdje djeca imaju 3 do 6 godina. Osobne informacije o odgajateljima biti će poznate samo pristupnici i mentorici istraživanja te će njihovi odgovori biti zabilježeni pod brojevima s čime su ispitanici upoznati.

#### **6.4. Pozicija istraživača prilikom istraživanja**

Od 5 ispitanika koji su sudjelovali u intervjuu, poznavala sam samo jednu prije samog istraživanja. Smatram da mi je nepoznavanje većine sudionika omogućilo da intervjuiranju pristupim objektivnije i da je to omogućilo točnije rezultate. Smatram da su odgajatelji prilikom intervjua bili opušteni te da su otvoreno pristupili pitanjima. Razlog tomu vidim upravo u opuštenoj atmosferi koja je vladala tijekom intervjua, ali i zahvaljujući prvim trima pitanjima koji su bili više osobne prirode, a koja su postavljena kako bi se ispitanici relaksirali i „unesli se“ u samu tematiku.

Moja uloga u ovom načinu prikupljanja podataka jest ta da sam bila inicijator razgovora i njegov moderator. Prije svakog intervjua odgajateljima sam ponovila o čemu je u intervjuu riječ, koliko ima pitanja i na koji način će se bilježiti njihovi odgovori. Niti na jedan način nisam sugerirala ili utjecala na njihove odgovore.

#### **6.5. Etičnost istraživanja**

Prije samog početka provođenja istraživanja, dobila sam potvrdu od Učiteljskog fakulteta u Rijeci za istraživanje čiji se prikaz nalazi u prilogu broj 2. Nakon dobivenog dopuštenja za provođenje projekta, na sugestiju ravnateljice PPO Đurđice informirala sam pedagoginju vrtića o uvjetima koji trebaju zadovoljavati ispitanici, koliko ih je potrebno te o samom sadržaju intervjua. Pedagoginja mi je povratno poslala mail adrese svih zainteresiranih ispitanika, kojima je upućen mail s zahvalom za iskazan interes, općim podacima o intervjuu, kao i o načinu bilježenja njihovih odgovora i anonimnosti. Ispitanicima sam ponudila i kontakt informacije za moguća pitanja na kojeg su mi se mogli obratiti ukoliko im nešto nije bilo dovoljno jasno.

Podatci dobiveni intervjuom snimani su uz pomoć mobilnog uređaja, a potom su transkribirani. Audiosnimke nisu bile dostupne niti jednoj osobi osim ispitivačici, a nakon napravljenog transkripta isti su obrisani s mobilnog uređaja. Odgovori odgajatelja zapisana su pod rednim brojevima kako bi se osigurala njihova anonimnost.

## **6.6. Rasprava i rezultati istraživanja**

Nakon provedenih intervjua i zapisanih transkripta izvršena je kvalitativna metoda obrade podataka. Prije same analize dobivenih rezultata potrebno je naglasiti da su svi ispitanici utvrdili da je projektni pristup učenju djeteta jedan od najkvalitetnijih oblika odgoja i obrazovanja. Kako bismo bolje razumjeli i preglednije vidjeli dobivene rezultate istraživanja, u sljedećim potpoglavljima koji su postavljeni na temelju istraživačkih pitanja analizirati će se odgovori.

### **6.6.1. Godine staža odgajateljica**

Prvo istraživačko pitanje koje sam postavila ispitanicima bilo je „Koliko godina radite kao odgajatelj?“ Ovo pitanje služilo je kako bi dobila sliku o socio-demografskim podacima ispitanika. Iz odgovora odgajatelja vidljivo je da svi rade u odgojno-obrazovnoj skupini više od 3 godine što je bilo nužno kako bi se dobio relevantni uvid u odgojno- obrazovni rad prije i tijekom pandemije COVID-a 19. Kao što je već ranije navedeno, odgajateljica 1 imala je najviše radnog iskustva, odnosno gotovo 31 godinu radnog staža, zatim odgajateljica 2 s gotovo 8 godina, zatim odgajateljica 3 s 16 godina radnog iskustva, odgajateljica 4 s 8 godine te posljednja, odgajateljica 5 s također 16 godina radnog staža. Iz navedenog može se zaključiti da ispitanice imaju poprilično godina radnog iskustva te se može samo pretpostaviti da su upoznate s projektnim pristupom i da istog provode u svome radu. No, navedeno ćemo analizirati kroz dobivene odgovore na sljedeća istraživačka pitanja.

### **6.6.2. Motivacija za poziv odgajateljice**

Drugo pitanje na koji su ispitanici dali odgovor bilo je „Što Vas je potaknulo da postanete odgajatelj?“ Ovo pitanje služilo je prvenstveno da ispitanike opustim i da ih uvedem u samu temu intervjua. No, također imalo je ulogu i uvid u motivaciju odgajatelja u biranju ove profesije. Svi odgovori dobiveni na ovo pitanje mogu se sažeti u jedan odgovor odnosno u jedan razlog, a to jest ljubav prema djeci. Jedan od zanimljivijih odgovora dala je odgajateljica 3 koja je prvobitno htjela pisati za djecu te je njezin prvi korak bio upoznavanje publike. Prilikom tog

procesa ljubav prema pisanju preusmjerila je u ljubav prema djeci i shvatila da želi raditi s djecom rane i predškolske dobi. U nastavku slijedi dio citata.

Odgajateljica 3: *“...Kada ja mogu utjecati na njihovo formiranje ličnosti, kada mogu tu biti odmah uz njih, kad tek stasaju i kada mogu im pružiti temelje. To mi je bio cilj- pružiti temelje djeci.”*

### **6.6.3. Dob i uzrast djece s kojima ispitanice rade**

Treće po redu postavljeno pitanje „U kojem vrtiću radite i s kojom skupinom djece, odnosno koliko oni imaju godina?“ odnosilo se na dob djece u odgojnoj skupini gdje odgajateljice rade. Sve ispitanice rade u dječjem vrtiću More u podcentru Đurđice, no u različitim odgojnim skupinama. Odgajateljica 2 i 5 rade u mješovitoj odgojnoj skupini s djecom u dobi od 3 do 6 godina, odgajateljica 1 s skupinom djece u dobi od 3 do 6 godina, odgajateljica 4 u skupini s djecom između 5 i 7 godina te odgajateljica 3 u mlađoj jasličkoj skupini s djecom koja su na kraju pedagoške godine počela puniti 2 godine.

Kako bi sljedeći opširniji odgovori bili pregledniji, isti će se prikazati uz pomoć tablice gdje će biti vidljiv svačiji odgovor na ponuđeno pitanje.

### **6.6.4. Provedba i razlozi za provedbu projektnog pristupa u vrtiću**

Nakon postavljenih općenitih pitanja koji su služili kako bi se ispitanici opustili, postavljeno je sljedeće pitanje: “Provodite li Vi u Vašoj skupini projektni pristup te ukoliko da, u čemu vidite njegovu kvalitetu? Što smatrate da je posebno u takvom pristupu?” U nastavku, u Tablici 1 nalaze se odgovori ispitanika.

**Tablica 1: Prikaz ispitanika i odgovora na 4. pitanje**

Ispitanici	Odgovori
Odgajateljica 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Da, provodim</li> <li>• Zadovoljenje interesa i potreba svakog djeteta</li> <li>• Integritetnost</li> <li>• Napredovanje u svim područjima razvoja postavljanjem „stepenice više“</li> </ul>



Odgajateljica 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ove godine ne, prošle godine u drugom vrtiću da</li> </ul>
Odgajateljica 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Otežano provođenje projekta u mlađoj jasličkoj skupini jer djeca ne verbaliziraju</li> <li>• Samostalno istraživanje, spontano postavljanje pitanja, valorizacija rezultata i interesa, proširivanje teme</li> <li>• Slijeđenje interesa djeteta</li> </ul>
Odgajateljica 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Da, ali u periodu pandemije u slabijem intenzitetu</li> <li>• Prirodno, integrirano učenje djece bez nuđenja djeci gotovih rezultata</li> <li>• Samostalno istražuju, promišljaju, raspravljaju s ostalom djecom, dolaze do spoznaja i nadograđuju već postojeća</li> </ul>
Odgajateljica 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Da, ali u prethodnoj godini manje</li> <li>• Ukoliko je projekt započeo od interesa djeteta, njihova zainteresiranost je kvalitetnija i lakše se provodi</li> <li>• Proširivanje svojih spoznaja i znanja</li> </ul>

Tablica 1 prikazuje odgovore na pitanje provođenja projektnog pristupa i njihove kvalitete. Iz prikaza je vidljivo da su odgajateljica 4 i 5 provodile projekte, no da su primijetile da u periodu kada su bile strože epidemiološke mjere uvjetovane pandemijom COVID-a 19 iste provodile u slabijem intenzitetu.

Također, odgajateljica 3 koja radi u mlađoj odgojno-obrazovnoj skupini navodi kako je s tom dobi djeci izuzetno teško raditi projekte zbog toga što oni ne verbaliziraju. To može potvrditi i citat: „...to ne bih mogla nazvati pravim projektom jer upravo na projektu djeca sama istražuju, spontano postavljaju pitanja, valoriziraju nekakve rezultate i interese i na taj način kad oni

verbaliziraju onda nakon toga mogu i proširivati temu, reći nas ovo još dodatno zanima. U ovoj skupini se to još ne može jer djeca nemaju dovoljno razvijen govor. „

Odgajateljica 2 jedina daje negativan odgovor u provođenju projekata ove pedagoške godine, no navodi kako je iste provodila u drugom vrtiću prethodne godine. Također, odgajateljica 2 nije u potpunosti odgovorila na pitanje pa nedostaje njezin osvrt na kvalitetu projektnog pristupa.

Odgajateljica 1 na ovo pitanje odgovorila je potvrdno te navela niz pogodnosti koji projekti donose. Tako je navela zadovoljavanje potreba i interesa djeteta, integriranost učenja, ali i napredovanje u svim područjima razvoja „postavljanjem stepenice više“. Ova odgajateljica osvrnula se i na određivanje teme i Festival znanosti što je vidljivo iz sljedećeg citata: „*Ponekad su nam, neću reći, teme propisane, ali je primjerice ove godine postavljena tema život u sklopu manifestacije Festival znanosti unutar koje smo se uključili s onim što djecu interesira tako da opet djeca profitiraju time što se bave s onim što ih zanima.*“

#### **6.6.5. Primjeri provedenih projekata sudionika**

S obzirom da su se svi ispitanici složili o postojanju kvalitete projektnog pristupa, sljedeće postavljeno pitanje glasilu je: „Imate li primjer određenog projekta iz vlastite prakse koji Vam je ostao u pamćenju kao izuzetno kvalitetan? Ukoliko imate, zbog čega ste baš njega upamtili?“ U tablici 2 prikazani su odgovori na navedeno pitanje.

**Tablica 2: Prikaz ispitanika i odgovora na 5. pitanje**

Ispitanici	Odgovori
Odgajateljica 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Dva projekta pokrenuta od strane djece: prvi vezan uz građenje/bušilica te drugi uz izgradnju kuće</li> <li>• Suradnja sa stolarskom radionicom</li> <li>• Izrada bicikle</li> <li>• Drugi projekt - opsežan, trajao je cijelu pedagošku godinu</li> <li>• Izrada makete</li> <li>• Naposljetku i betoniranje zida u vanjskom prostoru vrtića</li> </ul>

<p>Odgajateljica 2</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Projekt- „Vrtić u prirodi, priroda u vrtiću“</li> <li>• Pitanje Kako se može priroda „dovući“ u vrtić i kako vrtić može biti u prirodi</li> <li>• Kvalitetan jer smatram da djeca premalo vremena provode vani</li> <li>• Uključeni i u malo planinarsko društvo gdje se vidi veliki odaziv</li> </ul>
<p>Odgajateljica 3</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Projekt „svemir“</li> <li>• Proizašao iz interesa djece</li> <li>• Spontano započet projekt</li> <li>• Uključili su se i roditelji, istraživali su s djecom zanimljivosti o svemiru, printali ih i donosili u skupinu</li> <li>• Izrada društvenih igara</li> <li>• Možda je i mogao projekt i biti na višoj razini, ali sam tada bila mladi odgajatelj</li> </ul>
<p>Odgajateljica 4</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Projekt „Zubi“</li> <li>• Projekt započeo s zdravom prehranom</li> <li>• Uključenost majke stomatologice</li> <li>• Posjet njezinoj ordinaciji i dolazak majke u skupinu</li> <li>• Vidljiv značaj projekta na dijete-potaknulo ga je/ju da bolje brine o svojim zubima</li> <li>• Trajao je duži period</li> </ul>
<p>Odgajateljica 5</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Projekt tijekom COVID-a 19 u jasličkoj skupini</li> <li>• Istraživanje zanimanja</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Odgajateljska vizija tijekom projekta koji je otišao u sasvim drugom smjeru</li> <li>• Vatrogasac, policajac i liječnik</li> <li>• Liječnik nije bio toliko interesantan djeci te se interes preusmjerio na veterinara i majstora</li> <li>• Važnost dokumentacije pogotovo u jasličkoj skupini</li> <li>• Izrada kuhinje od paleta u vanjskom prostoru</li> <li>• Pojava novog interesa- restoran</li> </ul>
--	--

U Tablici 2 prikazani su ispitanici i odgovori vezani uz vlastiti projekt koji su provodili i njegovu specifičnost koja je odgajateljima omogućila njegovo pamćenje. Iz tablice je vidljivo da se svi ispitanici sjećaju određenog projekta, ako ne i dva u kojem su sudjelovali tijekom svoga radnog iskustva.

Odgajateljica 1 spominje dva projekta koji su vezanu uz građenje gdje ističe i određenu situaciju koja se odvila u prostoru skupine: *„...dječaci su pokrenuli taj projekt i jednom prilikom su trebali probušiti rupu na kotačima bicikle, ali na istom mjestu te nisu znali kako. I onda je došla jedna djevojčica koja im je istaknula da to mogu napraviti tako da stave jedan kotač na drugi, čime je zapravo pokazala da ne postoje nikakvi rodni stereotipi.“*

Odgajateljica 2 spomenula je projekt u sklopu održivog razvoja te istaknula kako je on kvalitetan zbog toga što: *„...djeca jako malo vremena borave vani, a vikendom su često s roditeljima u stanovima i kućama te najviše imam osjećaj da borave vani s nama.,“*

Odgajateljica 3 u svome odgovoru spomenula je projekt „Svemir“ i suradnju s roditeljima koja je jedan od bitnih segmenta kvalitetno provedenog projekta. Navedeno se može poduprijeti njezinom izjavom: *„Sjećam se da su se roditelji uključili s donošenjem materijala. Roditelji su i istraživali nekakve zanimljivosti o svemiru zajedno s djecom i onda printali materijale, a mi smo radili plakate, komentirali ih i na taj način širili spoznaje...“*

Odgajateljica 4 prisjetila se projekta koji je provodila na temu „Zubi“ koji je zapravo započeo zdravom prehranom. Iz njezinog odgovora da se naslutiti koliki je značaj samog projekta na

dječje ponašanje. Primjerice, odgajateljica 4 navodi kako: „Neki su rekli da njihovo dijete koje nikad nije htjelo prati zube, da sada, nakon projekta, svaku večer trči u kupaonicu prati zube i da nema odlaska na spavanje bez toga.“

Na 5 pitanje odgajateljica 5 osvrnula se na projekt koji je nastao prošle godine u jasličkoj skupini. Naglasila je kako je to zanimljivo jer „ je često paradigma da se u jaslicama ne može provoditi projektni način rada.“ Iako je i ova odgajateljica u prethodnom pitanju odgovorila kako se broj projekata u doba COVID-a 19 smanjio, za primjer kvalitetnog projekta odabrala je upravo onaj koji se izrastao zbog pandemije: „Projekt je proizašao baš zbog Corone jer su se djeca pitala čime se njihovi roditelji bave.“ Također, ono što je u njezinom odgovoru zanimljivo jest i spominjanje važnosti pedagoške dokumentacije u radu s djecom. „Jedna od velikih prepreka u jaslicama kada se provodi projekt je što oni ne verbaliziraju toliko pa kada se dokumentira, što je jedna velika uloga odgajatelja, dokumentira se zapravo ta simbolička igra, odnosno način na koji oni komuniciraju.“ Osim navedenog ova odgajateljica osvrnula se i na još jednu ulogu odgajatelja: „Zbog samo organizirajućih igara, potrebno nam je bilo više prostora pa smo mi, odgajatelji mijenjali isti.“

Iz navedenih odgovora jasno je da odgajatelji imaju primjer nekolicine kvalitetnih projekata i kako shvaćaju što sve doprinosi kvaliteti istog. Kao što je istaknuto, jedna odgajateljica osvrnula se na ustaljenu, ne samo među društvom, već i među odgajateljica, krivu pretpostavku da se projektni pristup ne može provoditi u jasličkim skupinama. Upravo navedeno, iznimno je korisno u promicanju svijesti o vlastitim stavovima koje se u konačnici odražavaju na implicitnu pedagogiju vidljivu u vlastitom odgojno-obrazovnom radu, odnosno o poticanju dekonstrukcije zastarjelih pogleda na dječje sposobnosti.

#### **6.6.6. Posredna iskustva iz razgovora s roditeljima**

Sudjelovanje roditelja u projektima važan je aspekt kvalitete istog, stoga je postavljeno pitanje odgajateljicama koji se odnosi na njihov uvid roditeljske percepcije projekata. Pitanje je glasilo: „Što mislite iz vlastitog iskustva i razgovora na koji način roditelji percipiraju projektni pristup?“ U Tablici 3 nalaze se njihovi odgovori.

**Tablica 3: Prikaz ispitanika i odgovora na 6. pitanje**

Ispitanici	Odgovori
------------	----------

<p style="text-align: center;">Odgajateljica 1</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Roditelji percipiraju projektni pristup ovisno o tome kako ga odgajatelj prezentira</li> <li>• U vlastitom radu suradnju ostvarujem ne samo u smislu nabavke materijala, već prije svega stjecanjem povjerenja</li> <li>• Važno prezentiranje roditeljima što se u skupini radi</li> <li>• Lakše je stvoriti suradnju ako krenete iz skupine jasličkog uzrasta</li> </ul>
<p style="text-align: center;">Odgajateljica 2</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Važno je na koji način približite projekt roditeljima</li> <li>• Vlastita praksa- izrada mentalnih mapa koje su se potom zbog epidemioloških mjera i nemogućnosti ulaska u vrtić lijepile na stakla ustanove kako bi roditelji mogli vidjeti što se sve u njoj odvija</li> </ul>
<p style="text-align: center;">Odgajateljica 3</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Sve počinje od odgajatelja, načina na koji on to prezentira</li> <li>• Izazovi prilikom stupanja u kontakt s roditeljima- primjerice 24 različita karaktera roditelja</li> <li>• Polazak iz perspektive da je u redu što ne shvaćaju svi projektni pristup i što se ne žele uključiti</li> <li>• Važno početi s pozitivnom energijom barem s nekolicinom roditelja s kojima su vidljivi rezultati koji potom potiču i ostale roditelje</li> <li>• Odgajatelj zna važnost projekta, koliko truda je uloženo, no roditelj ne zna dok mu to ne ukažemo</li> </ul>

<p style="text-align: center;">Odgajateljica 4</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Česta percepcija da je projekt isto što i igra svakoga dana</li> <li>• Kada radimo projekt obično se organizira roditeljski sastanak ili radionica gdje ih uputimo u značajke projekta (njihove etape- određivanje teme, ciljeva, zadaća i provođenja samog projekta do njegove evaluacije)</li> <li>• Tada prošire svoje spoznaje, no generalno ne znaju što je projekt</li> </ul>
<p style="text-align: center;">Odgajateljica 5</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Sve ovisi o načinu kako ga prezentiramo roditeljima</li> <li>• Mi smo fotografije slali mailom i radili razvojne mape na kojima smo roditeljima ukazali zbog čega je nešto bitno</li> </ul>

U Tablici 3 moguće je primijetiti da su svi ispitanici ukazali kako roditeljska percepcija projekta ovisi o prezentaciji odgajatelja istog. Upravo iz dobivenih odgovora može se naslutiti kako je jedna od uloga odgajatelja informiranje roditelja o mogućim načinima učenja djece i o samom načinu odgojno-obrazovnog rada.

Odgajateljica 1 nadodaje kako roditelje u odgojno- obrazovni rad ne uključuje samo nabavkom materijala nego da je roditeljima pri stjecanju suradnje bitnije slijedeće: „...*prije svega da roditelj stekne povjerenja i vidi što radi odgajatelj i što rade djeca.*“

Odgajateljica 2 osvrnula se na to kako je prezentirala svoj rad roditeljima u doba strogih epidemioloških mjera kada roditelji nisu smjeli ulaziti u unutarnji prostor dječjeg vrtića. „*Umjesto oglasnih ploča, lijepili smo mentalne mape na stakla gdje je bio ulaz i pokazivali što sve radimo.*“

Ono što se može posebno istaknuti jest odgovor odgajateljice 3. Kao i prethodno navedeno, ona također smatra da će roditelji shvatiti važnost projektnog pristupa ovisno o tome kako odgajatelj isto prezentira. Ono što je ističe od ostalih odgajateljica jest što se ona osvrnula i na izazove s

kojima se susreći odgajatelji. „Odgajatelji se susreću s nekim izazovima prilikom stupanja u kontakt s roditeljima jer odgajatelj ima očekivanja od roditelja koja se često ne mogu se ostvariti. U starijoj grupi imaš 24, recimo, djece što znači još najmanje 24 različita karaktera roditelja i očekuješ da će svi roditelji razumjeti važnost tog projekta i važnost uključivanja u rad djece što je nerealno očekivati. Ne razumiju svi našu struku i svatko ju drukčije percipira...“

Na postavljeno pitanje odgajateljica 4 dala je uvid u način na koji ona specifično upoznaje roditelje s projektom. „...obično organiziramo roditeljski sastanak ili neku radionicu pa ih uputimo da svaki projekt ima svoje etape, od onog određivanja teme koja naravno mora biti bliska djetetu, odnosno da je dijete inicijator projekta sve do određivanja ciljeva, zadaće i provođenja samog projekta do novog procesa kada evaluiramo postignuća.“

Jedan od načina kako roditeljima približiti projekt navela je i odgajateljica 5 koja se referirala na informiranje roditelja tijekom pandemije. Iako je roditelje informirala na način da su „...fotografije slali roditeljima te smo radili razvojne mape. U njima smo objasnili zbog čega je nešto jako bitno.“ Navela je i kako „nemamo baš neke povratne informacije pa ne mogu točno reći kako oni to percipiraju.“

#### **6.6.7. Najčešći oblici suradnje odgajateljica s roditeljima**

Sljedeće što se od ispitanika htjelo saznati jest koje oblike suradnje su s roditeljima koristili prilikom rada na projektu. Odgovori na pitanje „Na koji ste način surađivali s roditeljima u projektima?“ prikazani su u Tablici 4.

**Tablica 4: Prikaz ispitanika i njihovi odgovori na 7. pitanje**

Ispitanici	Odgovori
Odgajateljica 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Dolazak roditelja u skupinu ili odlazak kod roditelja</li> <li>• Roditelj je pokazivao miješalicu i karijolu kada smo betonirali</li> <li>• Posjet Medicinskom fakultetu u Rijeci jer je tamo radila baka od dječaka iz skupine</li> </ul>



	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Odlazak u vatrogasnu postaju jer je jedan od roditelja tamo imao poznanika</li> <li>• Nabavka materijala je najosnovniji oblik suradnje</li> <li>• Bitno je da roditelj zna za šta se donesen materijal koristio</li> <li>• Pišem zahvalnice već godinama koji su odličan način da ih se potakne da donesu isto i drugi put, ali to i potiče druge roditelje da isto učine</li> </ul>
<p style="text-align: center;">Odgajateljica 2</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Uključili smo ih putem radnih akcija-primjerice radne akcije čišćenja dvorišta</li> <li>• Izrađivali smo namještaj od paleta</li> <li>• Organizirali smo radionice povodom majčinog i očevog dana</li> <li>• Teže ostvariti suradnju tijekom COVID-a 19 jer se komuniciralo preko maila, a ne uživo</li> </ul>
<p style="text-align: center;">Odgajateljica 3</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Na samom početku pedagoške godine organiziran je roditeljski sastanak na kojima je roditeljima dana anketa koja sadrži načine na koji oni mogu surađivati s nama i koji su benefiti toga</li> <li>• Odlazak djeca na posao roditelja</li> <li>• Posjet Pravnom fakultetu i Zviru</li> <li>• Roditelji se uvijek žele uključiti iako je to ponekad teško vidljivo</li> <li>• U mojoj bivšoj grupi roditelji su slabo surađivali s odgajateljima prije moga dolaska, no onda smo promijenili</li> </ul>

	<p>način komunikacije što je rezultiralo promjenom dinamike odnosa te su se na kraju aktivno uključili</p>
Odgajateljica 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ovisno o temi projekta</li> <li>• Ukoliko je ona povezana s roditeljima pozovemo ih u skupinu ili idemo kod njih</li> <li>• Odlazak u trgovinu obuće i u stomatološku ordinaciju</li> <li>• Jednom su roditelji povezali i svoje poznanike pa smo išli i u voćarnu</li> <li>• Radimo prezentacije koje pokazujemo roditeljima na početku, u sredini i na kraju projekta</li> <li>• Roditelji nam i nabavljaju potrebne materijale</li> </ul>
Odgajateljica 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Zbog COVID-a 19 suradnja je bila puno manja</li> <li>• Inače bi imali radionice i druženja, ali i odlaske, odnosno dolaske vanjskih suradnika što nismo mogli izvršiti zbog epidemioloških mjera</li> <li>• Slali smo putem maila sve dokumentirane materijale (fotografije i videozapise)</li> <li>• Roditelji su nam prikupljali materijale</li> </ul>

Upravo ovo pitanje izravno je povezano s temom završnog rada. Ovim pitanjem htjelo se dobiti uvid u oblike suradnje odgajatelja i roditelja. Iz dobivenih odgovora prikazanih u tablici 4 može se zaključiti da svi ispitanici spominju iste oblike, odnosno posjete roditelja skupini, odlazak djece roditeljima te nabavku potrebnih materijala.

Odgajateljica 1 osim navedenih općenitih oblika suradnje dala je primjer iz vlastitog odgojno-obrazovnog rada, ali se i referirala na to što ona čini da dodatno uključi roditelje. Upravo ovaj način istraživanja daje nam realnu sliku o tome kako se odgojno- obrazovni rad može poboljšati i koje sve konkretne načine praktičari mogu koristiti. „*Jedan od načina koji osobno koristim jest što već godinama pišem zahvalnice što god da roditelj napravi, posjeti nas kad idemo u neki muzej, ili donese papire i slično. Jako je bitno da i ostali roditelji vide da i drugi sudjeluju jer ih onda to potiče da se i oni uključe.*„

Na isto pitanje odgajateljica 2 se osvrnula na to što su oni radili prije epidemioloških mjera, odnosno da su organizirali radne akcije čišćenja te razne radionice, no da je „*Sada je puno lakše ostvariti neku suradnju, dok je u vrijeme COVID-a bilo teško jer smo komunicirali više preko maila nego uživo.*“

Ono što je novina u odgovoru odgajateljice 3 jest to što ona osim navedenih oblika suradnje koje ostvaruje s roditeljima, se referirala i na načine kako suradnju poboljšati na način da je dala primjer iz vlastitog rada. Pa tako odgajateljica 3 navodi slijedeće: „*Roditelji se žele uključiti, čak u onim grupama u kojima se čini da nema suradnje. Primjerice to je bila moja bivša grupa u kojoj su roditelji slabo surađivali s odgajateljima prije nego što sam došla. Nekako smo onda promijenili način komunikacije, pokazali smo što radimo te smo ih svaki tjedan obavještavali što planiramo i onda je to rezultiralo promjenom dinamike odnosa i na kraju su se baš aktivno uključili što je bilo plodonosno za djecu.*“ Također je odgovorila kako početkom pedagoške godine organiziraju roditeljski sastanak gdje informiraju roditelje o mogućim oblicima suradnje.

Osim već prijašnje navedenih odgovora, odnosno posjeta roditeljima i roditelja skupini i nabavka materijala odgajateljica 4 navodi kako kolegica i ona „*...napravimo nekakve prezentacije koje onda pokazujemo na samom početku ili u sredini provođenja projekta, a zatim i na kraju kada vrednujemo cijeli projekt i imamo evaluaciju na napravljeno*“.

Odgajateljica 5 svoj odgovor bazirala je na periodu tijekom COVID-a 19 te je naglasila kako je suradnja bila manja. Tada su se morali prilagoditi i slati pedagošku dokumentaciju, odnosno fotografije i videozapise putem maila. Dala je naglasak na slijedeće: „*U projektu je i bitno i dolazak vanjskih suradnika, odnosno da nam dođu primjerice vatrogasci, što nismo mogli organizirati zbog epidemioloških mjera.*“

#### **6.6.8. Primjeri izuzetno kvalitetnih suradnji s roditeljima kroz projekt**

S obzirom na to da se prethodno pitanje odnosilo na oblike suradnje s roditeljima u projektima, ispitivač je htio ispitati postoji li projekt koji je bio od izuzetnog značaja odgajatelju upravo zbog suradnje koju je ostvario s roditeljima Postavljeno je pitanje: “ Pamтите li određeni projekt kao izuzetno kvalitetan isključivo zbog suradnje s roditeljima?“, a dobiveni odgovori, prikazani su u nastavku, u Tablici 5.

**Tablica 5: Prikaz ispitanika i odgovora na 8. pitanje**

Ispitanici	Odgovori
Odgajateljica 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Sve ovisi o dužini projekta</li> <li>• Višemjesečni projekti daju roditeljima priliku više sudjelovati</li> </ul>
Odgajateljica 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Prošli projekt</li> <li>• Ponekad se poklopi skupina roditelja s kojima se bolje komunicira i surađuje</li> <li>• Što ih više informiramo i uključujemo imamo bolju suradnju</li> <li>• Anketa- povratne informacije</li> </ul>
Odgajateljica 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Da, iako to nije bio projekt jer se razvio interes krajem pedagoške godine</li> <li>• Kvalitetna suradnja ovisi i o odgajateljskom timu jer neki odgajatelji nisu zainteresirani za takav način rada</li> <li>• Projekt je samo jedna od mogućnosti</li> </ul>
Odgajateljica 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ne bih izdvajala jednog jer su mi svi bili odlični</li> </ul>
Odgajateljica 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Projekt „Vrtnja i zvrkovi“</li> <li>• Sve je poteklo od roditelja koji je znao profesoricu matematike prije nego što je krenuo Festival znanosti</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Profesori su dolazili u skupinu pa smo radili razne pokuse</li> </ul>
--	--

Na pitanje o konkretnom primjeru projekta koji je bio kvalitetan isključivo zbog suradnje s roditeljima, većina ispitanika izdvojila su neki određeni projekt.

Odgajateljica 1 osvrnula se na samu dužinu projekta i na koji način to utječe na suradnju roditelja. Pokrijepila je isto i s primjerom: *„Primjerice kako je jedna mama imala neke materijale iz Australije ona nam je donesla i bumerang, slike, odnosno punu vreću materijala te se kasnije nije uključivala jer nije imala više ništa, ali su se zato uključili drugi roditelji. Uglavnom što vam je projekt dugotrajniji roditelji imaju više mogućnosti da ga vide, da se uključe, a da vi više i bolje prezentirate vani.,,*

Na ovo pitanje odgajateljica 2 osvrnula se i na povratne informacije roditelja: *„Mi smo nakraju proveli i anketu u koje smo mogli iščitati koliko su roditelji bili zadovoljni s programom i projektima koji smo radili. Mislim da je to dobar način da nam roditelji budu potpora u tome da smo dobro odradili posao ili da nešto moramo mijenjati.“*

Zanimljiv je i odgovor odgajateljice 3 koja je navela kako je za kvalitetnu suradnju s roditeljima potreban i drugi odgajatelj, odnosno odgajateljski tim. Osvrnula se na moguće poteškoće: *„Kvalitetna suradnja ovisi naravno i o odgajateljskom timu koji se nalazi u grupi jer neki odgajatelji nisu zainteresirani za takav način rada tako da onda ili jedan odgajatelj preuzima više posla na sebe ili odustaje od takvog načina.“*

Odgajateljica 4 nije dala konkretan primjer jer smatra da je u svima ispunjena dimenzija kvalitetne suradnje s roditeljima za što smatra da je bilo vidljivo u svakom provedenom projektu.

Koliko je važno osigurati dobru suradnju s roditeljima navela je i odgajateljica 5 koja je dala konkretan primjer projekta. Iz njezinog odgovora može se iščitati da se suradnja može ostvariti ne samo direktnim uključivanjem roditelja u aktivnosti, već i stvaranjem poznanstva s drugim učesnicima. *„Sve je zapravo poteklo od jednog roditelja koji je znao profesoricu.“*

#### **6.6.9. Percipirane razlike u provedbi projekata prije i tijekom pandemije**

Ispitivač je pitanjem „Jeste li Vi primijetili razlike u provođenju projekata prije i tijekom pandemije?“ htio dobiti uvid u mišljenje ispitanika o mogućim razlikama uvjetovanim

pandemijom COVID-19 u provođenju projekta. Odgovori ispitanika navedeni su u Tablici 6.

**Tablica 6: Prikaz ispitanika i odgovora na 9. pitanje**

Ispitanici	Odgovori
Odgajateljica 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Naravno da da</li> <li>• Nije bilo suradnje s roditeljima tipa da oni dođu u vrtić ili mi kod njih</li> <li>• Nismo mogli istraživati hranu</li> </ul>
Odgajateljica 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Postoji razlika u uključenosti roditelja</li> <li>• Prije su bili uključeni na način da borave u skupini, a ovako im više samo isprezentiramo što smo radili</li> <li>• Slali smo im fotografije, ali se to ne može mjeriti s izravnim sudjelovanjem</li> <li>• Više su promatrači nego sudionici</li> </ul>
Odgajateljica 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Primijetila sam razlike</li> <li>• Roditelji nisu mogli dolaziti u grupe što je meni osobno jako falilo</li> <li>• Nekoj djeci je prisutnost i uključenost roditelja odskočna daska u rastu i razvoju</li> <li>• Dolazak roditelja u skupinu automatski mijenja dinamiku odnosa tog djeteta</li> </ul>
Odgajateljica 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Da, definitivno</li> <li>• Nismo mogli ići u posjet i ostvariti suradnju s osobama van ustanove</li> <li>• Sve što se odvijalo, odvijalo se online putem što je bilo dosta oskudno te nema toliku kvalitetu i</li> </ul>

	značaj kao mogućnost iskustva i doživljaja
Odgajateljica 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Da, definitivno</li> <li>• Nedavno smo imali projekt „Pčela“ u sklopu Festivala znanosti pa smo išli i u Prirodoslovni muzej u Rijeci što ne bi mogli ostvariti kada su bile epidemiološke mjere</li> </ul>

Na pitanje primjećuju li razlike u provođenju projekta prije i tijekom COVID-a 19 sve odgajateljice odgovorile su potvrdno što se može vidjeti iz tablice 6. Sve odgajateljice navele su nemogućnost boravka roditelja u odgojno-obrazovnoj skupini ili odlazak izvan skupine.

Zanimljivo je kako je odgajateljica 1 navela još jednu teškoću u odvijanju projekta: „...*nismo mogli istraživati hranu određenih zemalja zbog epidemioloških mjera tako da je bilo razlika...*“, no također se jedina osvrnula na prilagodbu tim uvjetima: „...*ne mislim da smo puno izgubili. Čovjek se jednostavno prilagodi i radi na drugačiji način.* „

Odgajateljica 2 ustanovila je kako iako su se trudili roditeljima omogućiti uvid u odgojno-obrazovni rad, da isto nije ni približno nadomjestilo mogućnost boravka u skupini. „...*naravno mi smo im preko mail slali i fotografije, ali ne može se to mjeriti s izravnim sudjelovanjem. Više su ovako promatrači nego sudionici.*“ Zanimljiva je njezina zadnja rečenica koja ukazuje kako je pandemija uzrokovala nazadovanje uloge roditelja u odgojno-obrazovnom radu, a time je bila slična ulozi roditelja u tradicionalno orijentiranom kurikulumu. O ulozi roditelja pisala je i autorica Ljubetić (2014) koja navodi kako se kroz povijest mijenjala percepcija roditelja, odnosno da se u samim počecima negirala njihova uloga sudionika te da se velikim naporima postigla percepcija roditelja kao ravnopravnih partnera. Stoga, navedena rečenica odgajateljice 2 može ukazivati da srozavanje njihove uloge i važnosti jer su u doba pandemije roditelji mogli biti „samo promatrači, a ne i sudionici.“

Iz odgovora odgajateljice 3 možemo vidjeti nedostatke neuključenosti roditelja koja izravno utječu na djecu. Ona navodi: „*Nekoj djeci je baš prisutnost i uključenost roditelja odskočna daska u rastu i razvoju. Možda nekoj djeci koja su više povučena ili koja nemaju toliko samopouzdanja, dolazak roditelja u skupinu automatski mijenja dinamiku odnosa tog djeteta u skupini i neka se djeca promijene nakon takvih stvari.*“ Imajući navedeno na umu, postavlja se

pitanje u kojoj je mjeri pandemija onemogućila razvoj kvalitetnog projekta, a time i razvoj punog potencijala djeteta.

Iako je odgajateljica 4 iznesla način na koji su oni pokušali nadomjestiti posjet lokalnoj zajednici i sama je navela da su isti bili manjkavi: „...sve što se odvijalo, odvijalo se online putem, ali to je bilo dosta oskudno i nema toliku kvalitetu i značaj kao kad mi odemo negdje u živo kada djeca imaju mogućnost tog iskustva i doživljavanja.“

Odgajateljica 5 navela je kako prije, odnosno tijekom epidemioloških mjera ne bi mogli ostvariti suradnju s Prirodoslovnim muzejom u Rijeci i Festivalom znanosti.

#### **6.6.10. Pozitivni i negativni aspekti percipiranih razlika u provedbi projekata**

Upravo zato što je pandemija COVID-19 uvjetovala mnogobrojne promjene, ne samo u sferi odgoja i obrazovanja, već i u svim sferama života postavljeno je pitanja o prirodi tih istih promjena. Pitanje je glasilo: „Ukoliko ste primijetili razlike, jesu li one negativne ili pozitivne i na koji način se to odražava na projekte i djecu?“ Ispitanici su svoja razmišljanja iskazali, a njihovi se odgovori nalaze u Tablici 7.

**Tablica 7: Prikaz ispitanika i odgovora na 10. pitanje**

<b>Ispitanici</b>	<b>Odgovori</b>
Odgajateljica 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Sve je stvar prilagodbe</li> <li>• Nakon lockdowna nismo znali kako komunicirati s roditeljima</li> <li>• Nije ništa ni negativno ni pozitivno, stvar je samo prilagodbe</li> <li>• Svejedno smatram projekte kvalitetnima</li> <li>• Čovjek se jednostavno prilagodi</li> </ul>
Odgajateljica 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Smatram da su prije projekti bili kvalitetniji jer su omogućavali izravnu suradnju s roditeljima</li> </ul>
Odgajateljica 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Projekt u prije pandemije zaknut je za većinu suradnje</li> <li>• Veliki su to nedostaci, potpuno drugačije smo morali organizirati rad</li> </ul>



	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ne mogu reći da su djeca bila zakinuta jer smo njihove potrebe zadovoljavali na drugi način</li> </ul>
Odgajateljica 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Svakako mislim da je projekt bio oskudniji</li> <li>• Djeca su znala pitati zašto ne mogu ići na izlete, no brzo su se navikli</li> <li>• Korona nam je u mnogočemu otežala, no to je vrijeme iza nas</li> </ul>
Odgajateljica 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Općenito nam je bilo lakše i bolje prije Korone</li> <li>• Dolazili su nam studenti, a i mi smo mogli van ustanove</li> <li>• Mislim da djeca te generacije ni ne znaju drugačije</li> <li>• Nismo smjeli miješati skupine, a time nije bilo ni jednog aspekta socijalizacije na kojemu izrazito radimo</li> <li>• Primijetila sam veliki strah među djecom</li> </ul>

Na zadnje pitanje koje je izravno povezano s prethodnim, većina odgajatelja dala je odgovor koji se može protumačiti na način da je pandemija COVID-a 19 rezultirala negativnim posljedicama na sam projekt.

Odudara jedino odgovor odgajateljice 1 koja smatra da promjene koje su rezultat pandemije nisu niti pozitivne niti negativne. U Tablici 10 prikazan je i dio odgovora (zadnje dvije natuknice) odgajateljice na 9. pitanje upravo zato što njeni odgovori svojim sadržajem više odgovaraju desetom pitanju istraživača. Ispitanica se osvrnula i na prilagodbu različitim oblicima komunikacije. Ona navodi kako: „...nismo znali kako ćemo komunicirati s roditeljima, hoćemo li preko maila, telefona ili preko društvenih mreža poput Vibera. Ja sam

*jedan dan sjedila za telefonom 2 sata dok sam ja sve roditelje obavijestila, pa smo kolegica i ja odlučili napraviti zajednički mail“ Također navodi kako je sve: „Samo (je) stvar prilagodbe.“*

Odgajateljica 2 zaključila je kako je svakako bolje bilo provoditi projekt prije COVID-a 19: *“... jer su omogućivali izravnu suradnju s roditeljima.“*

Iako se i odgajateljica 3 složila da su projekti bili zakinuti za veliki dio suradnje, ona ne smatra da su djeca bila u niti jednom pogledu zakinuta : *„...jer smo mi sve njihove potrebe zadovoljavali na drugačiji način kroz druge aktivnosti, a u krajnjem slučaju projekt se može provoditi i bez suradnje roditelja. Naravno da je bolje da oni sudjeluju jer djeca imaju velike dobrobiti kada se oni uključuju u bilo kakav rad, a ne samo u projekt.“*

Kao i prethodne dvije odgajateljice, odgajateljica 4 složila se kako je pandemija negativno utjecala na projekt koji je po njenom mišljenju bio oskudniji. Osim toga, osvrnula se i na djecu: *„Djeca su sama tijekom pandemije pitala zašto ne mogu ići na izlete, ali su se jako brzo navikli i govorili da će otići negdje kada korona završi.“*

Odgajateljica 5 osvrnula se na mnogobrojne posljedice pandemije COVID- a 19 na djecu: *„...nismo se smjeli miješati skupine, a time nije ni bilo jednog aspekta socijalizacije, na čemu mi izrazito puno radimo. Primijetila sam da veliki strah pokazuju djeca.“* Upravo navedeno, izrazito je zanimljivo te prikazuje kratkoročne negativne posljedice pandemije COVID- a 19 na djecu, a tek ćemo u budućnosti moći vidjeti hoće li biti nekih dugotrajnijih.

## **6.7. Zaključci iz provedenih intervjua**

Nakon provedenih intervjua i dobivenih odgovora iste je ispitivač transkribirao, a potom ih i prikazao u tablicama što je omogućio pregledniji prikaz podataka. Iz odgovora se može naslutiti da svi ispitanici provode projektni pristup u skupini ili su ga prethodno provodili te da u njemu pronalaze brojne dobrobiti. Kada je riječ o suradnji koji odgajatelji i roditelji ostvaruju u projektima, gotovo svi ispitanici navode nabavku materijala, boravljenje roditelja u skupini ili odlazak na posao roditelja i njihovih poznanika. Osim navedenog dio ispitanika se referira i na roditeljske sastanke, radionice, provedene ankete i radne akcije čišćenja. Svi odgajatelji naveli su barem jedan, po njima, uspješan projekt i ukratko ga opisali, što zasigurno obogaćuje prikaz prakse u istraživanjima. Osim navedenog, vidljivo je da su odgajatelji svjesni na koji način projekti, ali i uključenost roditelja u iste utječe na djecu i njihov razvoj. Svi odgajatelji, naveli su barem jedan primjer projekta gdje su se roditelji uključili što je rezultiralo boljom

kvalitetom samog projekta. Sve oblike suradnje koji su ispitanici specificirali, dakako nije lako ostvariti, no ohrabruje odgovor odgajateljice 3 koja tvrdi da je „*važno ne odustajati*“ te da će se naposljetku roditelji uključiti i da će sljedeće godine postati još bolji partneri u odgoju djece. Kako je naglasak ovog istraživanja stavljen na dobivanje uvida u provođenje projekata prije i tijekom COVID-a 19, ali i moguće prepreke s kojima su se susreli, važno je dobivene podatke pomno proučiti. Naime, 4 od 5 ispitanih odgajatelja smatra kako se kvaliteta projekta smanjila u doba COVID-a 19 upravo zbog nemogućnosti izlaska iz odgojno- obrazovne skupine, dolaska roditelja ili drugih vanjskih suradnika u vrtić. Svi odgajatelji naveli su poteškoće u komunikaciji s roditeljima zbog nemogućnosti njihovog ulaska u prostor vrtića. Mnogi su rješenja probali pronaći preko društvenih mreža, mailova ali i lijepeći informacije na vrata ustanove, no svi su svjesni nedostataka istih te su sretni što su ti dani iza njih i što se mogu vratiti izravnoj komunikaciji s roditeljima. Odgajateljica koja se nije složila da je COVID-19 smanjio kvalitetu projekata, navela je kako se bitno prilagoditi uvjetima u kojima se trenutno nalazimo i pronaći neki drugi način ispunjenja dječjih potreba, prava i mogućnosti. Dakako, fleksibilnost je nužna odlika koji svaki odgajatelj treba posjedovati što se u ovakvim nesigurnim vremenima pokazalo ključnim. Koliko je ona bitna dokazuje i činjenica da Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) pod naslovom načela koja su zapravo vrijednosna uporišta , navodi i fleksibilnost odgojno-obrazovnog procesa u vrtiću. Za potrebe ovog rada posebno je važna rečenica: „*Vrtić osigurava uvjete za ostvarivanje visoke razine fleksibilnosti odgojno-obrazovnoga procesa koja omogućuje prilagodljivost konkretnim mogućnostima, potrebama i interesima djece i odraslih u ustanovi, kao i uvjetima i kulturi sredine u kojoj ustanova djeluje.*“ (NKRIPO, 2015: 4).

Uzeći u obzir sve podatke koje su ispitanice ponudile može se zaključiti kako je za vrijeme pandemije mnogo toga bilo uskraćeno i otežano provoditi što se isto moralo nadoknađivati pronalazeći alternativna rješenja i aktivnosti. Koliko je pandemija COVID- 19 utjecala na djecu i njihov razvoj tek ćemo u budućnosti u potpunosti shvatiti, no ispitanici odgajatelji pokazali su odlučnost, kreativnost i čvrstoću u nastojanju da djeca na „svojoj koži“ ne osjete posljedice koje je ovo nesigurno razdoblje dovelo. Također, njihovi odgovori daju naslutiti kompleksnost ove profesije što iznova čujemo, odnosno trebali bismo čuti u javnosti. Stoga je izrazito važno da se u budućnosti nastave istraživanja kojima možemo „dublje zaroniti“ u problematiku s kojima se odgajatelji susreću što bi kauzalno trebalo rezultirati boljom osviještenošću važnosti ovoga posla.

## 7. ZAKLJUČAK

Rad na projektu koncepcija je koja podrazumijeva duboko bavljenje nekom temom te koja omogućuje djeci da su aktivni u procesu traganja, stjecanja, oblikovanja i analize spoznaja, sposobnosti i vještina. Prilikom navedenih metakognitivnih procesa djeca sudjeluju u suradnji s drugom djecom, odgajateljima ili drugim sudionicima projekta. Upravo suradnja s obitelji i lokalnom zajednicom projekt čini obogaćenim, pogodnim za povezivanje sa širim kontekstom. Stoga nema samo pozitivne učinke na dijete, već i na druge osobe koje su u njegovoj neposrednoj blizini te na one koji u njemu izravno djeluju.

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi odgajateljsku perspektivu o suradnji s roditeljima prilikom projekta prije i tijekom pandemije COVID-19. Kako bi to bilo moguće proveden je polustrukturirani intervju s 5 odgajateljica koje su radile u dječjim vrtićima prije i tijekom pandemije te koje mogu uočiti moguće promjene u njegovoj realizaciji. Kako bi rad bio potpun i jasan postavljena su tri istraživačka zadatka. Prvi istraživački zadatak bio je ispitati

prepreke s kojima su se susreli odgajatelji u provođenju projekta tijekom pandemije COVID-19. Ispitani odgajatelji prilikom odgovora na ispitivačeva pitanja osvrnuli su se na nekoliko prepreka, no jedna je bila zajednička. Zajednička navedena prepreka odnosila se na poteškoće u komunikaciji zbog nemogućnosti roditeljskog ulaska u skupinu. Upravo nemogućnost ulaska roditelja u skupinu automatski se veže uz nemogućnost aktivnog

sudjelovanja u projektima u vidu boravka u odgojno-obrazovnoj skupini ili odlasku na izlete. Drugi istraživački zadatak imao je za cilj utvrditi stavove odgajatelja o kvaliteti projekta prije i tijekom pandemije COVID-19. Prilikom intervjuja ispitanici su se složili kako je projekt koji je nastao u vrijeme pandemije manje kvalitetan od ostalih projekata. Navedeno potkrepljuju time što je nedostajala suradnja s roditeljima, vanjskim ustanovama

te zbog nemogućnosti odlaska u posjete raznim lokalitetima koji bi odgovarali samoj temi projekta. No, također se većina slaže kako se ovaj nedostatak pokušao nadomjestiti drugim oblicima odgojno-obrazovnog rada te kako je bitna fleksibilnost odgajatelja u uvjetima u kojima se nalazi. Treći i posljednji istraživački zadatak odnosio se na analizu suradnje odgajatelja i roditelja u projektima prije i tijekom pandemije COVID-19. Odgovarajući na

pitanja istraživača odgajatelji su dali uvid u vlastite primjere suradnje s roditeljima iz prakse. Većina navedenih oblika suradnje odnosila se na nabavku materijala, dolazak roditelja u skupini ili pak odlazak kod njih na posao, sudjelovanje u raznim radionicama i slično. Ona se tijekom pandemije uveliko osiromašila te je svedena samo na oblik nabavke

materijala i informiranje roditelja u odgojno-obrazovnom radu putem maila ili nekih drugih društvenih mreža.

Analizirajući dobivene podatke moguće je uočiti kako je rad na projektu u doba pandemije uvelike ugrožen i osiromašen. Nije bila moguća aktivna suradnja u smislu roditeljskog izravnog boravka s djecom, ali ni odlazak djece na mjesta koja su povezana i bitna za temu projekta. Gledajući na takav projekt, može se povući paralela te ga se smatrati manje kvalitetnim nego projektom koji je nastao prije pandemije. Većina odgajatelja referirala se na potrebnost fleksibilnosti u organiziranju odgojno-obrazovnog rada koji će omogućivati i poticati djecu na najveći mogući razvoj u svim područjima. Sa sigurnošću se može tvrditi da je posao odgajatelja izuzetno kompleksan i kompliciran, no ljepota i svrhovitost može se pronaći u ostvarivanju i utjecaju na razvoj djeteta. Shodno navedenom, još je potrebno provesti niz istraživanja koja će se baviti posljedicama pandemije na dijete, odgajatelje i roditelje. Iz dobivenih rezultata zaključuje se kako će posljedice biti značajno umanjeње trdom koje su uložile odgajateljice. Za kraj dodala bih da je imati odgajateljicu, koja se trudi usprkos teškim vremenima i uvjetima osigurati najbolje za dijete, najveće bogatstvo društva.

## 8. LITERATURA

1. Antulić Majcen, S., Pribela-Hodap S. (2017). Prvi koraci na putu prema kvaliteti: Samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Preuzeto s <https://www.ncvvo.hr/rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje/>
2. Bajčić, T. (2001). Svrha i značaj suradnje obiteljskog doma i vrtića. *Dijete, vrtić, obitelj*, 7 (26), 11-14. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/181860>
3. Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2007). Metode istraživanja u obrazovanju. Jastrebarsko: Naklada Slap.
4. Kanjić, S., & Boneta, Ž. (2012). Viđenje partnerstva obitelji i vrtića očima roditelja. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 18(70), 8-10. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/123763>
5. Katić, V. (1999). Izvedba projekata. *Dijete, vrtić, obitelj*, 5 (18-19), 3-5. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/183793>
6. Katz, L. G. (1994). The Project Approach. ERIC Digest. Preuzeto s <https://eric.ed.gov/?id=ed368509>.
7. Ljubetić, M. (2009). Vrtić po mjeri djeteta. Zagreb: Školske novine.
8. Ljubetić, M. (2014). Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno- obrazovne ustanove i zajednice. Zagreb: Element d.o.o. Zagreb.
9. Milas, G. (2009). Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima. Jastrebarsko: Naklada Slap.
10. Miljak, A. (1999). Rad na projektima. *Dijete, vrtić, obitelj*, 5 (18-19), 19-20. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/183808>
11. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH (2015). Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Pristupljeno 28. 04. 2022. Preuzeto s [https://moodle.srce.hr/2020-2021/pluginfile.php/5041151/mod\\_resource/content/1/Nacionalni%20kurikulum%20za%20rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje%20NN%2005-2015.pdf](https://moodle.srce.hr/2020-2021/pluginfile.php/5041151/mod_resource/content/1/Nacionalni%20kurikulum%20za%20rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje%20NN%2005-2015.pdf)
12. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja. (2012). Priručnik za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja. Preuzeto s [http://dokumenti.ncvvo.hr/Samovrednovanje/Tiskano/prirucnik\\_predskolski\\_odgoj.pdf](http://dokumenti.ncvvo.hr/Samovrednovanje/Tiskano/prirucnik_predskolski_odgoj.pdf)

13. Slunjski, E. (2001). Integrirani predškolski kurikulum. Rad djece na projektima. Zagreb: Mali profesor
14. Slunjski, E. (2006). Stvaranje predškolskog kurikuluma u vrtiću- organizaciji koja uči. Zagreb: Mali profesor
15. Slunjski, E. (2020). Izvan okvira 5. Pedagoška dokumentacija. Zagreb: Element d.o.o. Zagreb.
16. Tokić, I. S., & Vukašinović, A. (2020, July). Continuity of educational process through virtual kindergarten during COVID-19 outbreak–case study from Croatia. In *Proceedings of EDULEARN20 Conference 6th-7th July*. Preuzeto s [https://www.researchgate.net/profile/Ida-Somolanji-Tokic-2/publication/342889447\\_CONTINUITY\\_OF\\_EDUCATIONAL\\_PROCESS\\_THROUGH\\_VIRTUAL\\_KINDERGARTEN\\_DURING\\_COVID-19\\_OUTBREAK\\_CASE\\_STUDY\\_FROM\\_CROATIA/links/5f0c432d92851c38a519a9cf/CONTINUITY-OF-EDUCATIONAL-PROCESS-THROUGH-VIRTUAL-KINDERGARTEN-DURING-COVID-19-OUTBREAK-CASE-STUDY-FROM-CROATIA.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Ida-Somolanji-Tokic-2/publication/342889447_CONTINUITY_OF_EDUCATIONAL_PROCESS_THROUGH_VIRTUAL_KINDERGARTEN_DURING_COVID-19_OUTBREAK_CASE_STUDY_FROM_CROATIA/links/5f0c432d92851c38a519a9cf/CONTINUITY-OF-EDUCATIONAL-PROCESS-THROUGH-VIRTUAL-KINDERGARTEN-DURING-COVID-19-OUTBREAK-CASE-STUDY-FROM-CROATIA.pdf)
17. Visković, I. i Višnjić Jevtić, A. (2017). Mišljenje odgajatelja o mogućnostima suradnje s roditeljima. *Croatian Journal of Education*, 19 (1), 117-146. <https://doi.org/10.15516/cje.v19i1.2049>
18. Višnjić Jevtić, A., Visković, I., Rogulj, E., Bogatić, K., Glavina, E. (2018). Izazovi suradnje. Razvoj profesionalnih kompetencija odgajatelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima. Zagreb: Alfa d.d. Zagreb.
19. Vujičić, L. i suradnici. (2017). Razvoj znanstvene pismenosti u ustanovama ranog odgoja. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci.
20. Vujičić, L. i Petrić, V. (2021). Integrirano učenje uz pokret u ustanovama ranog odgoja. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci.
21. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju. (2019). Preuzeto s <https://www.zakon.hr/z/492/Zakon-o-pred%C5%A1kolskom-odgoju-i-obrazovanju>

## 9. PRILOG

### 9.1. Prilog 1: Transkripti

#### Transkript 1: Odgajateljica 1

**Pitanje:** *Koliko godina radite kao odgajatelj?*

**Odgovor:** „Pa skoro 31, fali mi 3 mjeseca do 31 godinu staža.“

**Pitanje:** *Što Vas je potaknulo da postanete odgajatelj? Imate li neki poseban razlog ili...?*

**Odgovor:** „Zapravo nemam neki specifičan razlog. Kada bih morala reći, rekla bih da volim djecu. Iako na prvu zvuči banalno, stvarno sam to htjela. Kako sam stjecala iskustvo sve više sam ga voljela i smatram za sebe, odnosno trudim se svoj posao raditi najbolje što mogu. Da ponovo moram odabrati, odabrala bih isto.“

**Pitanje:** *U kojem vrtiću radite i s kojom skupinom djece, odnosno koliko oni imaju godina?*

**Odgovor:** „U PPO-u Đurđice. To je dječji vrtić More, podcentar Đurđice. Radim u mješovitoj odgojnoj skupini djece od 3 do 7 godina, ustvari sad već 4 do 7, ali kad je počela pedagoška godina to je bilo po 3 do 7 godina.“

**Pitanje:** *Je li vi u vašoj skupini provodite projektni pristup i ukoliko ga provodite u čemu vidite njegovu kvalitetu? Što smatrate da je posebno u takvom pristupu?*

**Odgovor:** „Da, provodim. Pa svaki projekt započinje od djece. Ne može se reći da zadovoljimo u potpunosti interese svakog djeteta jer ih ipak ima upisano njih 23, no trudimo se prepoznati makar grupu djece koji imaju zajednički interes te onda razvijamo projekt. Najčešće se tu onda uključuje veći dio djece, iako ne sva, ili se uključuju, ali s manjim intenzitetom nego djeca koju tema zanima. Koristi projekta su višestruke. Kolegica i ja se trudimo provesti projekt kroz sve metodike, nazovimo to tako studentskim žargonom, da zadovoljimo sve potrebe djece. Pratimo njihove interese, mogućnosti i sposobnosti s tim da im postavimo ipak onu malu stepenicu više da napreduju. Sada smo imali projekt koji je trajao od 11 mjeseca, a unutar njega su bili drugi mali projekti koji su trajali otprilike 2-3 mjeseca, ali sve to ovisi, naravno, o interesu djece. Ponekad su nam, neću reći, teme propisane, ali je primjerice ove godine postavljena tema život u sklopu manifestacije Festival znanosti unutar koje smo se uključili s onim što djecu interesira tako da opet djeca profitiraju time što se bave s onim što ih zanima.“



**Pitanje:** *Imate li primjer određenog projekta iz vlastite prakse koji Vam je ostao u pamćenju kao izuzetno kvalitetan? Ukoliko imate, zbog čega ste baš njega upamtili?*

**Odgovor:** „Evo imam dva primjera. Prvi primjer mi je ostao u sjećanju jer je baš pokrenut od strane djece. Naime, suprug mi je dao bušilicu jer je znao da će mi u jednom trenutku trebati te su djeca nju vidjela u ormaru i pitali su mogu li oni bušiti. Ja sam tada rekla da mogu i onda se sjetila da su me zapravo pitali za bušilicu, a ne za neki tek tako materijal. Ali, već kako sam im rekla da mogu iz toga su projekta djeca u konačnici napravili biciklu. Sagrađili smo svašta i surađivali smo s nekom stolarskom radionicom na Trsatu pa smo išli po materijale. Mislim da je taj projekt trajao negdje u periodu malo poslije Nove godine pa sve do kraja pedagoške godine. Stvarno su se bavili s materijalima i evo jedna zanimljiva situacija u sklopu tog projekta. Naravno dječaci su pokrenuli taj projekt i jednom prilikom su trebali probušiti rupu na kotačima bicikle, ali na istom mjestu te nisu znali tako. I onda je došla jedna djevojčica koja im je istaknula da to mogu napraviti tako da stave jedan kotač na drugi, čime je zapravo pokazala da ne postoje nikakvi rodni stereotipi. Drugi projekt koji je isto tako malo duže trajao bio je vezan uz kuću i zapravo je počeo od interesa dvoje, ajmo reći, pomalo asocijalna dječaka. Zapravo je tata od jednog dječaka radio kao majstor te je dječak s njim stalno išao u garaže i prilikom boravka u skupini dječak je htio izgraditi kuću. Prvo je to bila kuća od neoblikovanih materijala i na kraju pedagoške godine mi smo sagrađili kuću na kat s potkrovljem koji je bila svojevrsna maketa. Unutra se nalazio i namještaj i sve. Bilo je tu još puno aktivnosti, ali smo na kraju i vani betonirali zid pa se to pretvorilo u baš jedan majstorski projekt. Na kraju smo i pisali od čega sve može biti kuća i to je bio baš opsežan projekt koji je trajao cijelu godinu i jedan mi je od dražih. „

**Pitanje:** *Što mislite iz vlastitog iskustva i razgovora na koji način roditelji percipiraju projektni pristup?*

**Odgovor:** „Mislim da to ovisi o tome kako odgajatelj to prezentira. Ja se trudim u svome radu stvarno surađivati s roditeljima ne samo u smislu nabavke materijala, nego prije svega da roditelj stekne povjerenja i vidi što radi odgajatelj i što rade djeca. Onda dio roditelja, naravno nikad svi, se sami ponude i kažu: „Recite nam sve što vam treba.“ Naravno važno je znati i što je roditelj jer nećete od jednog roditelja koji je liječnik tražiti cement ili pijesak, a i obrnuto nećete od jednog majstora tražiti liječničke rekvizite. Tako kad roditelj vidi što se radi u skupini i ima uvid i da se to prezentira na neki način jednostavno je tada onda roditelj podložniji nekakvoj suradnji. Ako se vi zatvorite i mislite da puno toga radite, a to ne prezentirate roditeljima, onda je to malo teže. Evo sad iz iskustva lakše je stvoriti nekakvu suradnju ako

krenete iz skupine jasličkog uzrasta. Meni su najbolje bile posljednje dvije generacije prije nego što se vrtić preuredio gdje sam pratila djecu od rane jasličke dobi i onda vam samo neko dijete još kapne. Tada su nekako roditelji najspremniji za suradnju. Upravo zato što je tada veliki uspjeh kada dijete prestane plakati roditelji vam to jako cijeni i automatski ga je lakše zadobiti za suradnju, a kasnije se to samo nadograđuje. „

**Pitanje:** *Prilikom projekta vi ste surađivali s roditeljima ne samo tako što ste ih pozvali da podijele nekakve materijale i slično, već ste ih uključivali na druge načine. Možete li mi navesti koji su to sve načini?*

**Odgovor:** „Jedan od načina jest da roditelj dođe u skupinu prezentirati ili ono s čim se bavi ili nešto što može doprinosti projektu. Imali smo i slučajeva kada smo išli kod roditelja. Pada mi na pamet slučaj kako smo betonirali, pa nam je roditelj pokazao i miješalicu, karijolu, a jednom smo otišli na Medicinski fakultet jer je tamo radila baka od jednog dječaka u skupini. Imali smo i slučaj da roditelj nije osobno radio u vatrogasnoj postaji, ali je imao poznanika pa smo ih išli posjetiti. Rekla bih da je donošenje materijala nekakav najosnovniji oblik suradnje. Najlakše je na oglasnu ploču napisati što nam treba ili obavijestiti roditelje nekim drugim oblikom komunikacije, ali je onda i bitno da roditelj zna za što se donesen materijal koristio kako bi ga donio i drugi put. Jedan od načina koji osobno koristim jest što već godinama pišem zahvalnice što god da roditelj napravi, posjeti nas kad idemo u neki muzej, ili donese papire i slično. Jako je bitno da i ostali roditelji vide da i drugi sudjeluju jer ih onda to potiče da se i oni uključe.,,

**Pitanje:** *Sjećate li se nekog projekta kao izuzetno kvalitetan baš zbog suradnje s roditeljima?*

**Odgovor:** „To vam jako ovisi o samoj dužini projekta. Primjerice, sada smo imali projekt različitosti koji je potekao od većeg projekta jer smo na računalu gledali Aboridžine na što je jedna djevojčica rekla fuj! On smrdi! I iz te 2 rečenice, odnosno konstatacije stvorili smo projekt u kojemu nije sudjelovalo puno roditelja jer su nam već donosili materijale za veći projekt. No, ti višemjesečni projekti, primjerice kuća, onda su roditelji imali i više prilika sudjelovati. Isto tako za Festival znanosti na kojemu smo intenzivno radili nam je jedna mama donijela mentalnu mapu koju je izradila s djetetom doma jer je vidjela da on isto to radi i u vrtiću. Želim reći da zapravo jako puno ovisi dužina projekta jer onda se i veći broj roditelja uključi ili se neki uključe više puta. Primjerice kako je jedna mama imala neke materijale iz Australije ona nam je donesla i bumerang, slike, odnosno punu vreću materijala te se kasnije nije uključivala jer nije imala više ništa, ali su se zato uključili drugi roditelji. Uglavnom što vam je projekt dugotrajniji roditelji imaju više mogućnosti da ga vide, da se uključe, a da vi više i bolje prezentirate vani.,,

**Pitanje:** *Jeste li vi primijetili razlike u provođenju projekata prije i tijekom pandemije?*

**Odgovor:** „Naravno da da zato što tijekom pandemije nije bilo suradnje s roditeljima tog tipa da oni dođu kod nas ili da mi idemo negdje tako da smo bili ograničeni na vrtićki prostor i na materijale koje smo dobavljali. Konkretno, isto nismo mogli istraživati hranu određenih zemalja zbog epidemioloških mjera tako da je bilo razlika, ali mislim da smo svejedno napravili kvalitetne projekte. Da smo mogli možda bi više išli negdje u posjet, propirili bi to sigurno, ali ne mislim da smo puno izgubili. Čovjek se jednostavno prilagodi i radi na drugačiji način. „

**Pitanje:** *Ukoliko ste primijetili razlike, jesu li one negativne ili pozitivne i na koji način se to odražava na projekte i djecu?*

**Odgovor:** „Samo je stvar prilagodbe . Kada smo došli prije dvije godine raditi poslije lockdowna nismo znali kako ćemo komunicirati s roditeljima, hoćemo li preko maila, telefona ili preko društvenih mreža poput Vibera. Ja sam jedan dan sjedila za telefonom 2 sata dok sam ja sve roditelje obavijestila, pa smo kolegica i ja odlučili napraviti zajednički mail. I oglasna ploča nam je bila prazna jer nije bilo svrhe jer nitko to nije vidi, a sad su te ploče opet izložbene. Mislim da ništa nije ni negativno ni pozitivno utjecalo jednostavno se čovjek prilagodi.“

## **Transkript 2: odgajateljica 2**

**Pitanje:** *Koliko godina radite kao odgajatelj?*

**Odgovor:** „Nekih 7 godina. Mislim da je 7 godina i 8 mjeseci.“

**Pitanje:** *Što Vas je potaknulo da postanete odgajatelj?*

**Odgovor:** „Odgajateljica koja je bila meni kada sam ja bila dijete mi se jako dojmila. Oduvijek sam htjela raditi s djecom, samo sam se dvoumila između učiteljskog ili odgajateljskog poziva. Nekako mi je ipak bilo ovo bliže jer su mlađa djeca pa možeš raditi u jaslicama, ali i s malo starijom djecom, s predškolarcima. Kada bih sumirala rekla bih da je glavni razlog bio ljubav prema djeci.“

**Pitanje:** *U kojem vrtiću radite i s kojom skupinom djece, odnosno koliko oni imaju godina?*

**Odgovor:** „Dječji vrtić More i podcentar Đurđice. Radim u mješovitoj vrtićkoj skupini obogaćenoj sa sportskim programom. Djeca imaju od 3 do 6 godina.“

**Pitanje:** *Je li vi u vašoj skupini provedite projektni pristup? Ukoliko ga provodite u čemu vidite njegovu kvalitetu? Ukoliko ga ne provodite u čemu vidite prepreku?*

**Odgovor:** „Trenutno ove godine nismo napravili neki projekt. Prošle godine sam radila u drugom vrtiću, vrtiću Kvarner u gradu u programu održivi razvoj pa smo tamo imali više projekata.“

**Pitanje:** *Imate li primjer određenog projekta iz vlastite prakse koji Vam je ostao u pamćenju kao izuzetno kvalitetan? Ukoliko imate, zbog čega ste baš njega upamtili?*

**Odgovor:** „Imam. To je bilo prethodne godine u programu održivi razvoj gdje smo napravili projekt „vrtić u prirodi, priroda u vrtićima“. Bavili smo se pitanjima kako možemo prirodu „dovući“ u vrtić i kako može vrtić biti u prirodi, a ne samo u ustanovi, u zgradi. Evo to mi se čini kvalitetno baš s obzirom da djeca jako malo vremena borave vani, a vikendom su često s roditeljima u stanovima i kućama te najviše imam osjećaj da borave vani s nama. Sad smo i uključeni u malo planinarsko društvo pa onda putem toga nudimo izlete vikendom gdje se vidi velik odaziv.“

**Pitanje:** *Pretpostavljam da ste tijekom određenog projekta komunicirali s roditeljima. Na koji način oni percipiraju projekt? Smatraju li ga značajnim za razvoj djece ili...?*

**Odgovor:** „Radili smo s djecom mentalne mape. Imali smo mentalne mape i mi odgajatelji, odnosno što planiramo u određenom razdoblju, na primjer dvomjesečni ili tromjesečni period. Nakon izrade smo prezentirali roditeljima, a taman je bio period pandemije kada roditelji nisu mogli ulaziti u vrtić. Umjesto oglasnih ploča, lijepili smo mentalne mape na stakla gdje je bio ulaz i pokazivali što sve radimo. Rekla bih da ovisno o tome kako projekt približite roditeljima da će ga tako shvatiti.“

**Pitanje:** *Na koji način ste surađivali s roditeljima prilikom projekta?*

**Odgovor:** „Uključili smo ih putem radnih akcija, na primjer pošto je bilo vezano za održivi razvoj i ekologiju organizirali smo radne akcije čišćenja dvorišta ili uređenja. Radili smo neki namještaj od paleta. Osim toga imali smo različite radionice povodom majčinog dana i dana očeva pa su mame radile za tate s djecom, a tate za mame. U planu je bio i završni izlet s roditeljima, ali nažalost nismo uspjeli radi epidemioloških mjera pa smo otišli samo s djecom jer se nismo smjeli niti miješati previše. Ali, na primjer ove godine kolegica radi u toj grupi i za kraj oni idu na izlet sada kada se malo smirilo sve, kada smo nekako više otvoreniji. Sada je

puno lakše ostvariti neku suradnju, dok je u vrijeme COVID-a bilo teško jer smo komunicirali više preko maila nego uživo.“

**Pitanje:** *Je li pamтите određeni projekt kao izuzetno kvalitetan baš zbog suradnje s roditelje?*

**Odgovor:** „Ponekad se poklopi skupina roditelja s kojom se bolje komunicira i surađuje. Tako mi je osobno bilo i prošle godine s tim roditeljima iz projekta. Mislim da što ih više informiramo i uključujemo da normalno imamo bolju suradnju s njima i nekako više partnerski odnos. Mi smo nakraju proveli i anketu u koje smo mogli iščitati koliko su roditelji bili zadovoljni s programom i projektima koji smo radili. Mislim da je to dobar način da nam roditelji budu potpora u tome da smo dobro odradili posao ili da nešto moramo mijenjati.“

**Pitanje:** *Jeste li primijetili razlike iz vlastitog iskustva ili iz razgovora s drugim kolegicama u provođenju projekta prije i tijekom pandemije Covid-a 19?*

**Odgovor:** „Jedino je možda razlika u uključenosti roditelja. Kada roditelji mogu ulaziti u vrtić nekako više i lakše možemo iskomuniciratiš njima i možemo ih uključiti na način da borave u skupini, a ovako im više samo isprezentiraš. Općenito, nemaju neki uvid pa ne mogu ni sudjelovati. Mislim, naravno mi smo im preko mail slali i fotografije, ali ne može se to mjeriti s izravnim sudjelovanjem. Više su ovako promatrači nego sudionici.“

**Pitanje:** *Jesu li primijećene razlike pozitivne ili negativne te na koji način se to odražava na sam projekt, odnosno na djecu?*

**Odgovor:** „Mislim da je uvijek bolje kada su roditelji uključeni jer nam mogu biti suradnici i pomagači. Mislim da je iznimno važno imati suradnju između roditelja, odgajatelja i djeteta. Smatram da su prije projekti bili svakako kvalitetniji jer su omogućivali izravnu suradnju s roditeljima. Evo ja osobno, više volim komunicirati uživo nego online, pa mislim da je svakako bolje nakon ukinutih mjera.

### **Transkript 3: odgajateljica 3**

**Pitanje:** *Koliko godina radite kao odgajatelj?*

**Odgovor:** „Sada će biti 16 godina.“

**Pitanje:** *Što vas je potaknulo da budete odgajatelj?*

**Odgovor:** „Ja sam zapravo željela pisati za djecu. Krenuvši iz toga, što je bila moja prvotna želja, sljedeći korak bio je da se upoznam s djecom. Ako želiš pisati, moraš znati svoju publiku, a onda s obzirom da sam imala nekakav uvid u funkcioniranje djece u osnovnoj školi sam shvatila da to nije područje na kojem ja želim raditi. Shvatila sam da su djeca osnovnoškolske dobi već formirane ličnosti i ja sam znala da želim raditi s djecom prije nego dođu u školu. Kada ja mogu utjecati na njihovo formiranje ličnosti, kada mogu tu biti odmah uz njih, kad tek stasaju i kada mogu im pružiti temelje. To mi je bio cilj- pružiti temelje djece.“

**Pitanje:** *U kojem vrtiću radite i s kojom skupinom, odnosno koliko oni imaju godina?*

**Odgovor:** „Sad radim u Podcentru Đurđice, a trenutno sam u mlađoj jasličkoj skupini gdje su počeli puniti 2 godine.“

**Pitanje:** *Provodite li Vi u vašoj skupini projektni pristup ili ste ga provodili u nekom drugom vrtiću? Ukoliko ste ga provodili u čemu vidite njegovu kvalitetu?*

**Odgovor:** „Projekt u vrtiću je dobar u smislu da se može duboko ući u temu. Projekt može stasati tek kad ti u grupi osjetiš da je ta grupa spremna za nekakav projekt, on se ne može siliti, ne možeš ti sad raditi projekt jer ti se radi projekt, jer ti je netko rekao da ga radiš. Projekt moraš osjetiti taj moment u grupi. Znači sve kreće od interesa djeteta, ako se vidi da djeca naginju nekom interesu, da ih nešto posebno zanima u tom trenutku njihova života onda se može s njima krenuti nekakav projekt. Projekt je kao nekog proširivanje aktivnosti, krenemo prvo s nekakvom bazičnom aktivnošću i onda se to proširi na različita područja rada i interesa. Evo mi trenutno pratimo interes jednog djeteta, ne bih rekla da je to projekt jer u mlađoj jasličkoj skupini je teško to provoditi, ali uglavnom dijete je pokazalo izuzetno veliki interes za bubamare. Tako nekako smo spontano počeli istraživati mi odgajatelji što bi mogli djeci pružiti da je vezano za bubamare, a da bi mogli djelovati na njihov rast i razvoj. Na taj način smo smilili niz aktivnosti na ovu temu koje utječu na njihov razvoj i na njihove spoznaje. Ponavljam da to ne bih mogla nazvati pravim projektom jer upravo na projektu djeca sama istražuju, spontano postavljaju pitanja, valoriziraju nekakve rezultate i interese i na taj način kad oni verbaliziraju onda nakon toga mogu i proširivati temu, reći nas ovo još dodatno zanima. U ovoj skupini se to još ne može jer djeca nemaju dovoljno razvijen govor. „

**Pitanje:** *Sjećate li se nekog projekta koji Vam je ostalo u sjećanju kao iznimno kvalitetan i ako se sjećate nekoga zašto baš taj? Što je taj projekt istaknulo od drugih?*

**Odgovor:** „U jednom trenutku u jednoj skupini sam radila sa starijom razvili smo projekt „svemir“ koji je isto tako proizašao iz interesa djece. Nekako smo spontano i tu temu onda počeli proširivati, i koliko se sjećam jer je to bilo davno, stvarno smo se trudili proširiti sva ta njihova znanja i interese. Sjećam se da su se roditelji uključili s donošenjem materijala. Roditelji su i istraživali nekakve zanimljivosti o svemiru zajedno s djecom i onda printali materijale, a mi smo radili plakate, komentirali ih i na taj način pirili spoznaje, radili smo i društvene igre. Čini mi se da bi to mogao biti najbolji primjer, iako sam tada bila mladi odgajatelj. Možda je ipak to moglo biti na jednoj višoj razini, možda sam mogla drukčije, upotrijebiti taj njihov interes za formiranje drugog i slično. „

**Pitanje:** *Pretpostavljam da ste tijekom određenog projekta komunicirali s roditeljima. Na koji oni način percipiraju projekt?*

**Odgovor:** „Znači sve počinje od odgajatelja. Kako on to prezentira, roditelji će tako i shvatiti. Odgajatelji se susreću s nekim izazovima prilikom stupanja u kontakt s roditeljima jer odgajatelj ima očekivanja od roditelja koja se često ne mogu se ostvariti. U starijoj grupi imaš 24 recimo djece što znači još najmanje 24 različita karaktera roditelja i očekuješ da će svi roditelji razumjeti važnost tog projekta i važnost uključivanja u rad djece što je nerealno očekivati. Ne razumiju svi našu struku i svatko ju drukčije percipira tako da se zna dogoditi odgajateljima da se onda razočaraju. Ukoliko se krene iz perspektive da je u redu što neće svi roditelji razumjeti važnost projekta ili što se neće svi uključiti, a s druge strane ukoliko se krene pozitivno pa makar s troje roditelja, ako se krene s nekakvom pozitivnom energijom i stavom i dođe do nekakvih rezultata to će vidjeti i drugi roditelji. Možda prije oni nisu razumijevali važnost toga svega, ali kako bude projekt stasao i išao dalje će se i drugi roditelji s vremenom priključiti. Nekima treba malo duže vremena da se priključe. Po meni je važno ne odustajati, mislim naravno neće se nikad 100 posto roditelja uključiti u rad, ali mogu vam pružiti podršku barem na način da vas pohvale na odrađenom poslu. Važan je i segment prezentacije rada što recimo prije odgajatelji, odnosno stariji odgajatelji nisu navikli. Mi znamo iz naše perspektive koliko projekt vrijedi, mi znamo koliko je truda uloženo, u izradu materijala, ali roditelj ne zna, ako mu mi to ne pokažemo. Ako mi roditelju ne objasnimo koji je bio naš cilj i ako mi ne objasnimo što smo postigli u razvoju djeteta onda roditelj ne može nas ni razumjeti, a ako ih uključimo u to, na taj način koji radimo onda iduće godine imamo još bolje partnere koji će se sigurno više uključiti u druge projekte.“

**Pitanje:** *Prilikom projekta na koji se način surađivali s roditeljima?*

**Odgovor:** „Ja ću govoriti generalno, a ne samo vezano za taj jedan projekt kojeg sam spomenula. Sve ovisi do odgajatelja. Dakle, mi na samom početku pedagoške godine imamo roditeljski sastanak na kojima im obično dajemo anketu koja je sadržala zapravo načine kako oni mogu surađivati s nama, kako se mogu uključiti, koji su benefiti uključenosti i slično. Kada anketu ispune točno se vidi da li se žele uključiti čitanjem priča dolasku u skupinu i prezentiranju svog zanimanja, da li će djecu odvesti na posao. Ja sam imala u jednoj grupi roditelje koji su se toliko angažirali da su organizirali odlaske djece na svoj posao. Išli smo u posjet Pravnom fakultetu posjet Zviru tako da se roditelji žele uključiti. Kao što je nama važan naš posao tako je njima važan i njihov, ali dobro to je sad povezano uz zanimanja. Mislim to je isto jedan zanimljiv projekt kada se uključuju roditelji na način da oni prezentiraju svoje zanimanje, mislim da je to izuzetno važno za djecu tu odmah i djeca drukčije počinju percipirati roditelje, a i djeca se osjećaju važna jer njihovi prijatelji dolaze kod mame i tate na posao. Roditelji se žele uključiti, čak u onim grupama u kojima se čini da nema suradnje. Primjerice to je bila moja bivša grupa u kojoj su roditelji slabo surađivali s odgajateljima prije nego što sam došla. Nekako smo onda promijenili način komunikacije, pokazali smo što radimo te smo ih svaki tjedan obavještavali što planiramo i onda je to rezultiralo promjenom dinamike odnosa i na kraju su se baš aktivno uključili što je bilo plodonosno za djecu.“

**Pitanje:** *Pamtite li određeni projekt kao izuzetno kvalitetan isključivo zbog suradnje s roditeljima?*

**Odgovor:** „Da, iako to u tom trenutku nije bio projekt jer se interes razvio pred kraj pedagoške godine, a da je bio na početku bi se definitivno razvio i trajao duži vremenski period. Kvalitetna suradnja ovisi naravno i o odgajateljskom timu koji se nalazi u grupi jer neki odgajatelji nisu zainteresirani za takav način rada tako da onda ili jedan odgajatelj preuzima više posla na sebe ili odustaje od takvog načina. Rekla bih da je projekt samo jedna od mogućnosti. Mislim da je naš posao stvarno toliko bogat da ima i različitih mogućnosti rada.“

**Pitanje:** *Jeste li primijetili razlike u provođenju projekata prije i tijekom pandemije COVID-19?*

**Odgovor:** „Pa jesam da, ono osnovno što se promijenilo je to da roditelji nisu mogli dolaziti u grupe, što je meni osobno jako falilo jer volim surađivati s roditeljima, kada mi dolaze u skupinu i u tome vidim veliku dobrobit jer to jako pomaže u rastu i razvoju djece. Nekoj djeci je baš prisutnost i uključenost roditelja odskočna daska u rastu i razvoju. Možda nekoj djeci koja su više povučena ili koja nemaju toliko samopouzdanja, dolazak roditelja u skupinu automatski



mijenja dinamiku odnosa tog djeteta u skupini i neka se djeca promijene nakon takvih stvari. Mi gledamo grupu individualno, odnosno dijete za sebe i kod svakog djeteta pokušavamo ojačati njihove slabije strane zbog toga treba iskušavati različite stvari da bi da bi pogodili što će točno upaliti, ali recimo rad na projektu zaista može biti vrlo plodonosan za takvu djecu. U njemu dolazi do nekakvih rasprava u krugu pa dijete može iznositi svoja mišljenja koja možda inače ne iznosi, a kad iznese svi ga onda pohvalimo što mu daje povratnu informaciju da je ono što je izrekao značajno. Na taj način ne samo da se jača govorni razvoj, nego i javni nastup. Mislim jako puno doprinosa postoji u takvom načinu rada, kroz projekte jer svako dijete može doprinijeti na svoj način. Recimo čula sam za jedan projekt od jedne kolegice koji je bio fantastičan. U sklopu projekta „moja kuća“ izradili su kućicu koju su djevojčice dekorirale, a dječaci su popravljali, zapravo svako je radio ono što je htio, Naizgled tako jednostavna tema ipak je omogućila djeci da razvijaju svoje vještine i da se objedine.“

**Pitanje:** *Ukoliko ste primijetili razlike, jesu li one negativne ili pozitivne i na koji način se to odražava na projekte i djecu?*

**Odgovor:** „Evo što se tiče projekta zbog pandemije si već u startu zakinut za većinu suradnje. Ona se može razviti i na razini da roditelj nešto izvan vrtića čini i onda to donosi u vrtić, ili da roditelj nešto čini s djetetom izvan vrtića i onda dijete to znanje iskustvo donosi u vrtić. Veliki su to bili nedostaci, potpuno smo morali drugačije organizirati rad. Ne mogu reći da su djeca bila zakinuta, jer apsolutno nisu jer smo mi sve njihove potrebe zadovoljavali na drugačiji način kroz druge aktivnosti, a u krajnjem slučaju projekt se može provoditi i bez suradnje roditelja. Naravno da je bolje da oni sudjeluju jer djeca imaju velike dobrobiti kada se oni uključuju u bilo kakav rad, a ne samo u projekt.“

#### **Transkript 4: odgajateljica 4**

**Pitanje:** *Koliko godina radite kao odgajatelj?*

**Odgovor:** „Radim 8 godina.“

**Pitanje:** *Što vas je potaknulo da budete odgajatelj?*

**Odgovor:** „Zapravo od malena sam znala. Tijekom perioda osnovne škole sam se uvijek igrala učiteljice, međutim kako sam odrastala, negdje otprilike u prvom ili drugom razredu srednje

škole sam bila u dilemi hoću li biti učiteljica ili odgajateljica. Na kraju srednjoškolskog obrazovanja ipak je prevagnuo rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Tako da sam se od malena vidjela u tom području odgoja i obrazovanja i evo na kraju sam još upisala diplomski studij pedagogije koji sam uspješno završila.“

**Pitanje:** *U kojem vrtiću radite i s kojom skupinom djece, odnosno koliko oni imaju godina?*

**Odgovor:** „Radim u dječjem vrtiću More u podcentru Đurđice u mješovitoj vrtićkoj skupini. Imamo upisano 23 djece u dobi od 5, 6 i 7 godina“

**Pitanje:** *Provodite li vi u vašoj skupini projektni pristup? Ukoliko ga provodite u čemu vidite njegovu kvalitetu?*

**Odgovor:** „Trenutno kako je bio ovaj period korone i svega rekla bih da su projektni pristupi bili u slabijem intenzitetu, ali sada kada su mjere završile opet smo krenuli intenzivnije. Bili smo uključeni u projekt hrvatskog zavoda za javno zdravstvo pod nazivom živjeti zdravo . Imali smo tjedan zdravlja u kojemu je zavod za javno zdravstvo ponudio određene aktivnosti kao jedan obrazac, ali mi smo mogli to prilagođavati shodno interesima djece. Pratili smo, promatrali i provodili neke svoje aktivnosti. To je sad zadnje što smo radili, a prije toga u prethodnim vrtićima u kojim sam radila smo provodili projekte na temu zubi, starih zanata, postolara i ostalo. Tako da svake godine imamo projekte, ali evo ove godine je pandemija sve malo otežala. Što se tiče kvalitete, zapravo je projekt pravi primjer jednog prirodnog, integriranog učenja djece gdje se djeci ne nude nekakva gotova rješenja. Djeca samostalno istražujući, promišljajući, raspravljajući s ostalom djecom dolaze do nekakvih informacija i novih znanja te nadograđuju već postojeća. Ne nude im se gotovi odgovori već oni sami dolaze i pronalaze put do potrebnih informacija.“

**Pitanje:** *Je li imate možda primjer određenog projekta iz vlastite prakse koji vam je ostao u sjećanju kao izuzetno kvalitetan i ako imate što je taj projekt istaknulo iznad drugih projekata?*

**Odgovor:** „Pa rekla bih projekti koje sam prethodno navela. Primjerice tijekom projekta zubi, tada smo tad sam bila imala sam možda otprilike 2 godine staža, radila sam u dječjem vrtiću Potok. Zapravo je cijeli projekt započeo sa zdravom prehranom, odnosno kakva je hrana dobra i loša za zube. U skupini smo tada imali jednu mamu koja je po zanimanju stomatolog tako da smo imali prekrasne aktivnosti i odlazili smo u dva puta u stomatološku ordinaciju te je i ona je došla kod nas. Imali smo izrazito lijepu suradnju s tom mamom te smo na kraju proveli jednu evaluaciju gdje su roditelji zaista bili presretni. Neki su rekli da njihovo dijete koje nikad nije

htjelo prati zube, da sada, nakon projekta, svaku večer trči u kupaonicu prati zube i da nema odlaska na spavanje bez toga. Bilo je dosta zanimljivo raditi taj projekt i to se protezalo jedan duži vremenski period, sigurno 4-5 mjeseci.“

**Pitanje:** *Pretpostavljam da ste tijekom određenog projekta komunicirali s roditeljima. Iz vlastitog iskustva i razgovora s roditeljima kako oni percipiraju projekt?*

**Odgovor:** „Kada roditeljima kažemo projekt oni misle da je to kao i igra svakog dana, oni ipak ne znaju o čemu se radi. Tako da kada radimo neki projekt obično organiziramo roditeljski sastanak ili neku radionicu pa ih uputimo da svaki projekt ima svoje etape, od onog određivanja teme koja naravno mora biti bliska djetetu dijete, odnosno da je dijete inicijator projekta sve do određivanja ciljeva, zadaće i provođenja samog projekta do novog procesa kada evaluiramo postignuća. Nakon što ih uputimo u cijeli projekt oni prošire svoje spoznaje, a inače generalno ne znaju baš što je i kakav je projekt, naravno uvijek postoje rijetki koji znaju.“

**Pitanje:** *Prilikom projekta na koji način ste surađivali s roditeljima? Koje ste oblike suradnje koristili?*

**Odgovor:** „Obično kada provodimo neki projekt, ako ima u grupi roditelja koji su povezani sa samom temom onda ih ili pozovemo u skupinu ili idemo kod njih. Primjerice kada smo provodili projekt o postolarima imali smo jednu mamu koja je radila u trgovini obuće pa smo se s njom dogovorili doći joj u posjet na posao da nam malo pokaže što se sve prodaje i kako ili isto ono što sam već rekla išli smo u stomatološku ordinaciju. Jednom su roditelji povezali i svoje poznanike pa smo išli u voćarnu vidjeti voće i povrće. Obično surađujemo na takav način ili isto napravimo nekakve prezentacije koje onda pokazujemo na samom početku ili u sredini provođenja projekta, a zatim i na kraju kada vrednujemo cijeli projekt i imamo evaluaciju na napravljeno. Naravno suradnju omogućujemo na način da nam roditelji donose materijale i poticaje koje imaju i slično.“

**Pitanje:** *Pamtite li određeni projekt kao kvalitetan isključivo zbog suradnje s roditeljima?*

**Odgovor:** „Evo ne bih ih sada baš izdvajala jer su mi svi bili odlični. Svugdje smo imali kvalitetnu suradnju i stvarno mislim da se to vidjelo u samim projektima.“

**Pitanje:** *Jeste li primijetili razlike u provođenju projekta prije i tijekom pandemije COVID-a 19?*

**Odgovor:** „Da, definitivno. U vrijeme pandemije nismo mogli zapravo ići u posjete, bili smo da tako kažem zatvoreni u ustanovi. Dakle da bi projekt bio kvalitetan on podrazumijeva

između ostalog i naše posjete određenim mjestima koje su povezane s temom samog projekta, ali i suradnju s osobama koje su van ustanove. Mi za vrijeme pandemije nismo mogli to ostvariti jer nam nitko nije mogao dolaziti u vrtić niti smo mi mogli odlaziti van vrtića. Tako da sve što se odvijalo, odvijalo se online putem, ali to je bilo dosta oskudno i nema toliku kvalitetu i značaj kao kad mi odemo negdje u živo kada djeca imaju mogućnost tog iskustva i doživljavanja.“

**Pitanje:** *Ukoliko ste primijetili razlike u projektima prije i tijekom pandemije COVID-a 19, jesu li one negativne i pozitivne te na koji način se to odražava na sam projekt, ali i na samu djecu?*

**Odgovor:** „Pa evo, već sam rekla o tome u prethodnom pitanju. Svakako mislim da je projekt bio oskudniji. Djeca su sama tijekom pandemije pitala zašto ne mogu ići na izlete, ali su se jako brzo navikli i govorili da će otići negdje kada korona završi. Ja bih rekla da nam je korona u mnogočemu otežala, ali evo to je sada vrijeme iza nas i nadamo se da neće ponovit.“

## **Transkript 5: odgajateljica 5**

**Pitanje:** *Koliko godina radite kao odgajatelj?*

**Odgovor:** „Radim od 2006. godine, znači 16 godina.“

**Pitanje:** *Što Vas je potaknulo da budete odgajatelj?*

**Odgovor:** „Mislim da se želja za ovim pozivom rodila, već dok sam ja bila u vrtiću.“

**Pitanje:** *U kojem vrtiću radite i s kojom skupinom djece, odnosno koliko oni imaju godina?*

**Odgovor:** „Radim u dječjem vrtiću More u podcentru Đurđice sa starijom jasličkom mješovitom skupinom, a djeca imaju od 3 do 6 godina.“

**Pitanje:** *Provodite li u Vašoj skupini projektni pristup? Ukoliko ga provodite u čemu vidite njegovu kvalitetu? Ukoliko ga ne provodite u čemu vidite prepreku?*

**Odgovor:** „Provodim projektni pristup. Ove godine manje, ali se provodio. Kvalitetu vidim u tome da ako je projekt krenuo od interesa djeteta onda je njihova zainteresiranost za aktivnosti u sklopu njega puno kvalitetnija i lakše se provode ukoliko su potekle iz inicijative djece. Upravo zato što mi ne znamo u kojem će smjeru projekt ići i koliko će trajati, na nama je da

kao neki moderator usmjeravamo i osmišljavamo aktivnosti te potičemo zainteresiranost kako bi oni mogli proširiti svoje spoznaje i znanja.“

**Pitanje:** *Imate li primjer iz vlastite prakse koji Vam je ostao u sjećanju kao izuzetno kvalitetan. Ukoliko ga imate što je taj projekt istaklo od drugih?*

**Odgovor:** „Imam. Dakle, prošle godine kada sam bila u jasličkoj skupini. To je možda Vama interesantno jer je često paradigma da se u jaslicama ne mogu provoditi projektni način rada. Projekt je trajao cijelu godinu, a djeca su bili u dobi od 2 i 3 godine. Projekt je proizašao baš zbog Corone jer su se djeca pitala čime se njihovi roditelji bave. Zatim smo krenuli istraživati zanimanja roditelja i mi smo imali jednu viziju, no na kraju je projekt otišao u sasvim drugom smjeru. Htjeli smo im približiti zanimanja koja su njima bliža, primjerice vatrogasac, policajac, liječnik. Liječnik im zapravo i nije bio toliko interesantan pa smo projekt usmjerili k veterinarima jer se postavio pitanje tko se brine o kućnim ljubimcima. U jaslicama je zanimljivo da se ne može provoditi onaj klasičan primjer projektnog rada, već je više naglasak na simboličkim igrama. Jedna od velikih prepreka u jaslicama kada se provodi projekt je što oni ne verbaliziraju toliko pa kada se dokumentira, što je jedna velika uloga odgajatelja, dokumentira se zapravo ta simbolička igra, odnosno način na koji oni komuniciraju. Sam djeca ne mogu dokumentirati proces svog projekta, ali mi smo se više oslanjali na to da su djeca počela uzimati naš fotoaparatus kako bi fotografirala i snimala, pa se iz toga vadili transkripti. Fotografije su im više bile kako bi vidjeli napredak i slijed projekta. Zbog samo organizirajućih igara, potrebno nam je bilo više prostora pa smo mi, odgajatelji mijenjali isti. I kako je se interes smanjio za doktora, javio se novi- za majstorom kako je od jednog djeteta u skupini roditelj te profesije. U sklopu toga smo sami izradili na vanjskom prostoru kuhinju od paleta gdje su samostalno koristili prave alate, naravno uz našu pomoć i nadzor. Zatim su krenuli samostalno popravljati kućicu koju imamo u skupini na što su djeca govorila da su gladni i da bi oni na pizzu. Ovo nam je odlično poslužilo jer jedan roditelj djeteta u skupini ima svoju pizzeriju te je onda projekt krenuo u tom smjeru. Dakle, nama ideja uopće nije bila takva i dalje je bilo vezano uz zanimanja, ali u drugom smjeru.“

**Pitanje:** *Kako roditelji percipiraju projekt? Smatraju li ga vrlo bitnim ili ga ne razumiju?*

**Odgovor:** „Pa mislim da to sve ovisi o tome kako ga mi prezentiramo roditeljima. Mi smo fotografije slali roditeljima te smo radili razvojne mape. U njima smo objasnili zbog čega je nešto jako bitno. Nemamo baš neke povratne informacije pa ne mogu točno reći kako oni to percipiraju. Ali, ove godine, na prvom roditeljskom sastanku, su roditelji rekli da će biti puno

kreativnosti, kako sam ja s njima od lani. Dakle, ipak smo dobili neku povratnu informaciju da se nešto radi.“

**Pitanje:** *Na koji ste način surađivali s roditeljima u projektima?*

**Odgovor:** „E sad, baš zato što je bila Corona lani suradnja je bila puno manja. Inače bi imali radionice, druženja i slično, ali s obzirom na epidemiološke mjere nismo smjeli puno toga provoditi. Tako da smo preko maila slali sve dokumentirane materijale, odnosno fotografije i snimljene videozapise. Naravno, suradnja je bila u obliku prikupljanja materijala, ovisno o tome o čemu se u projektu radi i u kojoj smo fazi. U projektu je i bitno i dolazak vanjskih suradnika, odnosno da nam dođu primjerice vatrogasci, što nismo mogli organizirati zbog epidemioloških mjera.“

**Pitanje:** *Pamtite li neki određeni projekt kao izuzetno kvalitetan jer se razvila dobra suradnja s roditeljima?*

**Odgovor:** „Bio je jedan. Ne znam je li bio 2008. ili 2009. godine. Zvao se vrtnja i zvrkovi i bilo je super jer nam je jedan roditelj znao profesora matematike prije nego što je krenuo Festival znanosti. Mi smo na taj način ostvarili suradnju s roditeljima i tada je bila popularna ona igračka Bakugani s kojom se moglo približiti djeci magnetizam i vrtnja. Uglavnom, to nam je bila među prvim velikim projektima. Profesori su nam dolazili pa smo radili raznorazne pokuse. Sve je zapravo poteklo od jednog roditelja koji je znao profesoricu.“

**Pitanje:** *Jeste li primijetili razlike u provođenju projekta prije i tijekom pandemije COVID-a 19?*

**Odgovor:** „Definitivno. Dakle, prije su se suradnje mogle ostvariti, primjerice mi smo nedavno imali projekt Pčela pa smo bili na Festivalu znanosti i u Prirodoslovnom muzeju što ne bi mogli u vrijeme Corone, odnosno kada su bile one epidemiološke mjere.“

**Pitanje:** *Ukoliko ste primijetili razlike, jesu li one negativne ili pozitivne? Na koji način je to utjecalo na djecu i sam projekt?*

**Odgovor:** „Općenito, nama je puno lakše i bolje bilo prije Corone jer mogu dolaziti i studenti, a i mi možemo dolaziti van ustanove. Mislim djeca su ta generacija Corone pa oni ni ne znaju drugačije. Bili smo zatvoreni i nismo se smjeli miješati skupine, a time nije ni bilo jednog aspekta socijalizacije, na čemu mi izrazito puno radimo. Primijetila sam da veliki strah pokazuju djeca. Danas su nam primjerice bili vatrogasci i oni su pokazali velikih strah i bojazan

baš zato što nam netko dolazi iako znaju da su oni dobri i da nam pomažu. Prije je to bilo sasvim normalno, dapače veselje, samo da nam netko dođe.“

## 9.2. Prilog 2: Prikaz potvrde odobrenja

UČITELJSKI FAKULTET  
SVEUČILIŠTA U RIJECI

UFRI

SVEUČILIŠNA AVENIJA 6,  
51000 RIJEKA, HRVATSKA

Tel: ++385 (0)51 265 800; Fax: ++385 (0)51 584 999; http://www.ufri.uniri.hr; e-mail: dekanat@ufri.hr  
Matični broj: 2116073; OIB: 96996385705; Žiro račun: 2360000-1101913656

Rijeka, 26. travnja 2022. god.

Dječji vrtić More, PPO Đurđice  
Marohničeva 12  
51000 Rijeka  
n/r mag. praesc. educ. Jasna Crnčić, Ravnateljica

**Predmet:** Potvrda o istraživanju za potrebe izrade diplomskog rada

Poštovani,

Studentica Učiteljskog fakulteta u Rijeci, Marta Tomičić izrađuje završni rad *Perspektiva odgajatelja o suradnji s roditeljima u projektima prije i za vrijeme pandemije bolesti COVID-19* pod vodstvom *doc.dr.sc. Lucije Jančec*. U tom pogledu, mentor je odgovorna osoba za provedbu ovog istraživanja. U okviru istraživačkog dijela svog rada, studentici je potrebna pomoć i suradnja Vaše ustanove. Molim Vas da u skladu s mogućnostima i pravilima Vaše ustanove odobrite provođenja ovog istraživanja.

Potrebni kontakt podaci o mentoru i studentici i opis aktivnosti koje bi se provodile nalaze se u prilogu ovog dopisa. Ukoliko su Vam s obzirom na karakter istraživanja potrebne dodatne informacije, slobodno nam se obratite.

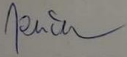
Zahvaljujemo na suradnji.

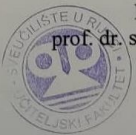
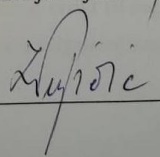
S poštovanjem,

Privitak: Kontakt podaci i detaljan opis aktivnosti

Mentor:  
Ime i prezime mentora

Dekanica:  
prof. dr. sc. Lidija Vujičić

  
\_\_\_\_\_

  
  
\_\_\_\_\_